

SİVAS CUMHURİYET ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü
İşletme Ana Bilim Dalı
İşletme Bilim Dalı

**FUTBOL KULÜPLERİNİN MALİ İŞLEMLERİ VE BİST'TE YER
ALAN FUTBOL KULÜPLERİNİN MAÇ SONUÇLARININ HİSSE
SENEDİ FİYATLARINA ETKİSİ ÜZERİNE BİR UYGULAMA**

Yüksek Lisans Tezi

Tolga ÇİMEN

Sivas
Haziran 2018

SİVAS CUMHURİYET ÜNİVERSİTESİ

Sosyal Bilimler Enstitüsü

İşletme Ana Bilim Dalı

İşletme Bilim Dalı

**FUTBOL KULÜPLERİNİN MALİ İŞLEMLERİ VE BİST'TE YER
ALAN FUTBOL KULÜPLERİNİN MAÇ SONUÇLARININ HİSSE
SENEDİ FİYATLARINA ETKİSİ ÜZERİNE BİR UYGULAMA**

Yüksek Lisans Tezi

Tolga ÇİMEN

Tez Danışmanı

Dr. Öğr. Üyesi Yüksel AYDIN

Sivas

Haziran 2018

KABUL VE ONAY

Üniversite: : Cumhuriyet Üniversitesi
Enstitü : Sosyal Bilimler Enstitüsü
Ana Bilim Dalı : İşletme Ana Bilim Dalı
Bilim Dalı : İşletme
Tezin Başlığı : Futbol Kulüplerinin Mali İşlemleri Ve BİST'te Yer Alan
Futbol Kulüplerinin Maç Sonuçlarının Hisse Senedi
Fiyatlarına Etkisi Üzerine Bir Uygulama
Savunma Tarihi : 23.06.2018
Danışmanı : Dr. Öğr. Üyesi Yüksel AYDIN

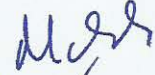
Unvanı - Adı Soyadı

İmza

Jüri Başkanı : Doç. Dr. Mehmet DEMİR

Üye : Doç. Dr. M. Mustafa KISAKÜREK

Üye : Dr. Öğr. Üyesi Yüksel AYDIN

Oy Birliği

Oy Çokluğu

Tolga ÇİMEN tarafından hazırlanan Futbol Kulüplerinin Mali İşlemleri Ve BİST'te
Yer Alan Futbol Kulüplerinin Maç Sonuçlarının Hisse Senedi Fiyatlarına Etkisi
Üzerine Bir Uygulama başlıklı tez, kabul edilmiştir.

...../...../.....

Prof. Dr. Ahmet ŞENGÖNÜL
Enstitü Müdürü

KABUL VE ONAY

Üniversite: : Cumhuriyet Üniversitesi
Enstitü : Sosyal Bilimler Enstitüsü
Ana Bilim Dalı : İşletme
Bilim Dalı : İşletme
Tezin Başlığı : Borsada İşlem Gören Futbol Kulüplerinin Mali İşlemleri ve Performanslarının Hisse Senedi Fiyatlarına Etkisinin Analizi
Savunma Tarihi : 23/06/2018
Danışmanı : Dr. Öğr. Üyesi Yüksel AYDIN

Unvanı - Adı Soyadı

İmza

Jüri Başkanı : Doç Dr. Mehmet DEMİR

Üye : Doç Dr. Muhammed Mustafa KISAKÜREK

Üye : Dr. Öğr. Üyesi Yüksel AYDIN

Oy Birliği

Oy Çokluğu

Tolga ÇİMEN tarafından hazırlanan Borsada İşlem Gören Futbol Kulüplerinin Mali İşlemleri ve Performanslarının Hisse Senedi Fiyatlarına Etkisinin Analizi başlıklı tez, kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Ahmet ŞENGÖNÜL
Enstitü Müdürü

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI

Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü bünyesinde hazırladığım bu Yüksek Lisans tezinin bizzat tarafımdan ve kendi sözcüklerimle yazılmış orijinal bir çalışma olduğunu ve bu tezde;

- 1- Çeşitli yazarların çalışmalarından faydalandığımda bu çalışmaların ilgili bölümlerini doğru ve net biçimde göstererek yazarlara açık biçimde atıfta bulunduğumu;
- 2- Yazdığım metinlerin tamamı ya da sadece bir kısmı, daha önce herhangi bir yerde yayımlanmışsa bunu da açıkça ifade ederek gösterdiğimi;
- 3- Başkalarına ait alıntılanan tüm verileri (tablo, grafik, şekil vb. de dahil olmak üzere) atıflarla belirttiğimi;
- 4- Başka yazarların kendi kelimeleriyle alıntıladığım metinlerini, tırnak içerisinde veya farklı dizerek verdiğim yine başka yazarlara ait olup fakat kendi sözcüklerimle ifade ettiğim hususları da istisnasız olarak kaynak göstererek belirttiğimi,

beyan ve bu etik ilkeleri ihlal etmiş olmam halinde bütün sonuçlarına katlanacağımı kabul ederim.

İmza
Tolga ÇİMEN

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER DİZİNİ	I
TABLOLAR DİZİNİ.....	V
GRAFİKLER DİZİNİ.....	VII
KISALTMALAR DİZİNİ.....	VIII
ÖZET.....	IX
ABSTRACT.....	X
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

TÜRKİYE’DE VE DÜNYADA FUTBOLUN TARİHSEL GELİŞİMİ, ORGANİZASYONU VE EKONOMİK YAPISI

1.1. FUTBOLUN TARİHSEL GELİŞİMİ.....	2
1.1.1. Dünyada futbolun tarihsel gelişim süreci.....	2
1.1.1.1. Modern futbolun ortaya çıkışı.....	3
1.1.1.2 Futbolda Kurumsallaşma ve Futbol Kurumlarının Yapısı.....	4
1.1.1.2.1 Uluslararası futbol federasyonları birliği (FİFA).....	5
1.1.1.2.2 Avrupa futbol federasyonları birliği (UEFA).....	6
1.1.2. Futbolun Türkiye’ de tarihsel gelişimi.....	7
1.2. TÜRKİYE’DE YER ALAN FUTBOL KULÜPLERİNİN KURULUŞLARIYLA İLGİLİ YASAL DÜZENLEMELER.....	8
1.3. TFF’NİN KURULUŞU VE YAPILANMASI.....	9
1.4. FUTBOL KULÜPLERİNİN EKONOMİK YAPISI.....	10
1.5. FUTBOL KULÜPLERİNİN ŞİRKETLEŞMESİ.....	12
1.6. TÜRKİYE’DE YER ALAN FUTBOL KULÜPLERİNİN	

HALKA ARZI.....	13
1.6.1. Beşiktaş Jimnastik Kulübü hisselerinin halka arzı.....	14
1.6.2. Fenerbahçe Kulübü hisselerinin halka arzı.....	16
1.6.3. Galatasaray Kulübü hisselerinin halka arzı.....	18
1.6.4. Trabzonspor Kulübü hisselerinin halka arzı.....	20

2.BÖLÜM

FUTBOL KULÜPLERİNE AİT GELİRLER-GİDERLER İLE FUTBOL KULÜPLERİNİN VERGİSEL BOYUTU VE MUHASEBELEŞTİRİLMESİ

2.1. FUTBOL KULÜPLERİNİN GELİRLERİ.....	22
2.1.1. Karşılaşma gelirleri.....	22
2.1.1.1. Kombine (sezonluk) bilet.....	24
2.1.1.2. Teberru bilet.....	25
2.1.2. Sporcu transfer gelirleri.....	25
2.1.3. Üye aidat gelirleri.....	26
2.1.4. Bağış ve yardımlar.....	27
2.1.5. İsim hakkı gelirleri.....	27
2.1.6. Yayın hakkı (havuz) gelirleri.....	29
2.1.7. Sponsorluk gelirleri.....	33
2.1.7.1. Sporun niteliği bakımından sponsorluk türleri.....	35
2.1.7.2. Aktarım bakımına göre sponsorluk türleri.....	35
2.1.7.3. Desteklenen bakımına göre sponsorluk türleri.....	35
2.1.8. Stat, tesis ve kira gelirleri.....	36
2.1.9. Lisanslı ürün satışı gelirleri.....	36
2.1.10. Tazminat ve cezalar.....	36
2.1.11. Reklam gelirleri.....	37
2.1.12. Diğer gelirler.....	38
2.2. FUTBOL KULÜPLERİNİN GİDERLERİ.....	38
2.2.1. Futbol takımı kira giderleri.....	38
2.2.2. Futbol, antrenör maaş ve transfer giderleri.....	39
2.2.3. Genel yönetim giderleri.....	39
2.2.4. Diğer giderler.....	40

2.3. VERGİ KANUNLARI KARŞISINDA FUTBOL KULÜPLERİ.....	40
2.3.1. Futbol kulüplerinin kurumlar vergisi kanunu karşısındaki durumu...	40
2.3.2. Futbol kulüplerinin katma değer vergisi kanunu karşısındaki durumu	41
2.3.3. Futbol kulüplerinin gelir vergisi kanunu karşısındaki durumu	42
2.4. FUTBOL KULÜPLERİNİN MEVCUT MUHASEBE SİSTEMİ.....	43
2.4.1. Futbol kulüplerinde muhasebe politikaları.....	43
2.4.2. Futbol kulüplerinde mevcut kayıt araçları ve kayıt düzeni.....	43
2.4.2.1. Futbol kulüplerinde tutulması gereken defterler.....	44
2.4.2.1.1. Dernekler statüsüyle yer alan futbol kulüplerinde tutulacak defterler	44
2.4.2.1.1.1. Üye kayıt defteri.....	44
2.4.2.1.1.2. Karar defteri.....	45
2.4.2.1.1.3. Giden ve gelen evrak defteri.....	45
2.4.2.1.1.4. İşletme hesabı defteri.....	45
2.4.2.1.1.5. Bilanço, bütçe ve kesin hesap defteri.....	45
2.4.2.1.1.6. Demirbaş defteri.....	45
2.4.2.1.1.7. Dernek statüsüyle yer alan futbol kulüplerinde tutulabilecek diğer defterler.....	46
2.4.2.1.2. Halka açık olan futbol kulüplerinde tutulabilecek defterler.....	46
2.4.2.1.2.1. Yevmiye defteri (Günlük defter).....	46
2.4.2.1.2.2. Büyük defter (Defteri kebir).....	47
2.4.2.1.2.3. Envanter defteri.....	47
2.4.2.1.2.4. Günlük kasa defteri.....	47
2.4.2.1.2.5. Pay sahipleri defteri.....	47
2.4.2.1.2.6. Karar defteri.....	48
2.4.2.2. Futbol kulüplerinde kullanılacak belgeler.....	48
2.4.2.2.1. Alınan belgeler.....	48
2.4.2.2.2. Verilen belgeler.....	49

2.4.3. Futbol kulüplerinde mevcut finansal raporlama.....	49
2.4.3.1. Dernekler statüsüne tabi futbol kulüplerinde finansal raporlama.....	49
2.4.3.2. Halka açık olan futbol kulüplerinde finansal raporlama.....	51

3. BÖLÜM

BİST’TE YER ALAN FUTBOL KULÜPLERİNİN MAÇ SONUÇLARININ HİSSE SENEDİ FİYATLARINA ÜZERİNE BİR UYGULAMA

3.1. ARAŞTIRMANIN AMACI.....	57
3.2. ARAŞTIRMANIN KAPSAMI VE SINIRLILIKLARI.....	57
3.3. VERİ TOPLAMA ARACI.....	57
3.4. İSTATİSTİKSEL YÖNTEMLER.....	58
3.5. LİTERATÜR TARAMASI.....	58
3.6. ARAŞTIRMA SONUÇLARINA İLİŞKİN BULGULAR.....	59
3.6.1. Anova testi.....	59
3.6.1.1. Beşiktaş anova testi.....	59
3.6.1.2. Fenerbahçe anova testi.....	61
3.6.1.3. Galatasaray anova testi.....	63
3.6.1.4. Trabzonspor anova testi.....	65
3.6.2. t testi.....	69
3.6.2.1. Beşiktaş t testi.....	69
3.6.2.2. Fenerbahçe t testi.....	70
3.6.2.3. Galatasaray t testi.....	71
3.6.2.4. Trabzonspor t testi.....	72
SONUÇ VE DEĞERLENDİRMELER.....	74
KAYNAKLAR.....	76
ÖZGEÇMİŞ.....	80

TABLÖLAR DİZİNİ

Sayfa No

Tablo 1: Beşiktaş Futbol Yatırımları Sanayi ve Ticaret A.Ş.’nin Halka Arz Öncesi ve Sonrası Ortaklık Yapısı.....	15
Tablo 2: Beşiktaş Futbol Yatırımları ve Ticaret A.Ş.’nin Halka Arz Bilgileri.....	15
Tablo 3: Fenerbahçe Sportif Hizmetler Sanayi ve Ticaret A.Ş.’nin Halka Arz Öncesi ve Sonrası Ortaklık Yapısı.....	17
Tablo 4: Fenerbahçe Sportif Hizmetler Sanayi ve Ticaret A.Ş.’nin Halka Arz Bilgileri.....	17
Tablo 5: Fenerbahçe Sportif Hizmetler Sanayi ve Ticaret A.Ş.’nin 30.11.2007 İtibariyle Ortaklık yapısı.....	18
Tablo 6: Galatasaray Sportif Sınai ve Ticari Yatırımlar A.Ş.’nin Halka Arz Öncesi ve Sonrası Ortaklık Yapısı.....	19
Tablo 7: Galatasaray Sportif Sınai ve Ticari Yatırımlar A.Ş.’nin Halka Arz Bilgileri.....	20
Tablo 8: Galatasaray Sportif Sınai ve Ticari Yatırımlar A.Ş.’nin Ortaklık Yapısı	20
Tablo 9: Trabzonspor Sportif A.Ş. nin Halka Arz Bilgileri.....	21
Tablo 10: Dünyada En Yüksek Gelir Elde Eden ilk 20 Futbol Kulübünün Maç Günü Gelirleri(2016).....	23
Tablo 11: Avrupa Liglerinde 2017 Yaz Transfer Dönemi Harcamaları ve Gelirleri....	26
Tablo 12: Dünyada En Çok Gelir Elde Eden 20 Futbol Kulübünün Yayın Gelirleri...30	
Tablo 13: Türkiye Ligi Dört Sezonluk Şampiyonluk Primleri.....	31
Tablo 14: Türkiye’de 4 Büyük Futbol Kulübünün 2016-2017 Sezonu Yayın Gelirleri.....	32
Tablo 15: Türkiye’de Futbol Maçlarının Yayın Süreci	33
Tablo 16: 2017-2018 Türkiye’deki Dört Futbol Kulübünün Sponsorluk Gelirleri.....	34

Tablo 17:	Dernekler Statüsüne Tabi Futbol Kulüplerinin İşletme Hesabı Tablosu X Futbol Kulübü İşletme Hesabı Tablosu 01/01/...-31/12/... Dönemi.....	50
Tablo 18:	Halka Açık Olan Futbol Kulüplerinde Kullanılan Rapor Tipi Bilanço Örneği	52
Tablo 19:	Gelir Tablosu.....	55
Tablo 20:	Nakit Akım Tablosu	56
Tablo 21:	Beşiktaş Anova Testi.....	60
Tablo 22:	Beşiktaş Maç Sonuçlarının Ortalama Değerleri.....	61
Tablo 23:	Fenerbahçe Anova Testi.....	61
Tablo 24:	Fenerbahçe Maç Sonuçlarının Ortalama Değerleri.....	63
Tablo 25:	Galatasaray Anova Testi	64
Tablo 26:	Galatasaray Maç Sonuçlarının Ortalama Değerleri	65
Tablo 27:	Trabzonspor Anova Testi.....	66
Tablo 28:	Trabzonspor Homojenlik Testi.....	67
Tablo 29:	Trabzonspor Tamhane T2 Testi.....	68
Tablo 30:	Trabzonspor Hisse Senedi Fiyatları Ortalama Değerleri	68
Tablo 31:	Beşiktaş t Testi Sonuçları.....	69
Tablo 32:	Beşiktaş Maç Öncesi Ve Maç Sonrası Hisse Senetleri Fiyatlarının Ortalamaları.....	70
Tablo 33:	Fenerbahçe t Testi Sonuçları.....	70
Tablo 34:	FenerbahçeMaç Öncesi Ve Maç Sonrası Hisse Senetleri Fiyatlarının Ortalamaları.....	71
Tablo 35:	Galatasaray t Testi Sonuçları.....	71
Tablo 36:	Galatasaray Maç Öncesi Ve Maç Sonrası Hisse Senetleri Fiyatlarının Ortalamaları.....	72
Tablo 37:	Trabzonspor t Testi Sonuçları.....	72
Tablo 38:	Trabzonspor Maç Öncesi Ve Maç Sonrası Hisse Senetleri Fiyatlarının Ortalamaları.....	73

GRAFİKLER DİZİNİ

	<u>Sayfa No</u>
Grafik 1: Beşiktaş Hisse Senedi Fiyatları Ortalamaları	60
Grafik 2: Fenerbahçe Hisse Senedi Fiyatları Ortalamaları	62
Grafik 3: Galatasaray Hisse Senedi Fiyatları Ortalamaları	64
Grafik 4: Trabzonspor Hisse Senedi Fiyatları Ortalamaları.....	66

KISALTMALAR

AFC	:	Asya Konfederasyonu
AŞ	:	Anonim Şirket
BIST	:	Borsa İstanbul
BJK	:	Beşiktaş Jimnastik Kulübü
CAF	:	Afrika Konfederasyonu
CON-CACAF	:	Kuzey ve Orta Amerika, Karaiip Konfederas
CONMEBOL	:	Güney Amerika Konfederasyonu
FB	:	Fenerbahçe
FIFA	:	Uluslararası Futbol Federasyonları Birliği
GS	:	Galatasaray
GSGM	:	Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü
IOC	:	Uluslararası Olimpiyat Komitesi
İMKB	:	İstanbul Menkul Kıymetler Borsası
KDV	:	Katma Değer Vergisi
OFC	:	Okyanusya Konfederasyonu
TFF	:	Türkiye Futbol federasyonu
TS	:	Trabzonspor
TTK	:	Türk Ticaret Kanunu
UEFA	:	Avrupa Futbol Birliği
VUK	:	Vergi Usul Kanunu

ÖZET

Futbol çağımızda en çok sevilen spor dalı olarak bilinmektedir. Futbolun geniş coğrafyalara hitap eder hale gelmesi futbol ekonomisinin gelişimini tetiklemiştir. Futbol ekonomisinin saha içini ilgilendiren boyutuna bakıldığında futbolculara ödenen bonservis bedelleri, futbolcu maaşları, altyapı yatırımları, tesisleşmeye yönelik harcamalar, teknik adamlara ödenen ücretler gibi kalemlerden söz edilebilir. Futbol ekonomisinin saha dışı boyutunda ise yüksek fiyatlarla yapılan yayın ihaleleri, sponsorluk anlaşmaları, sermaye sahiplerinin kulüp satın alma yoluyla yapmış oldukları yatırımlar, stadyumlardan elde edilen maç günü gelirleri gibi kalemler söz konusu olmaktadır. Futbol ekonomisinin saha dışı boyutunda meydana gelen büyüme saha içini doğrudan etkilemektedir ve endüstriyel futbolun oluşumuna doğrudan hizmet etmektedir. Futbolun saha dışı boyutunun saha içini bu kadar etkilediği düşünüldüğünde bu çalışmada saha içinde alınan skorların saha dışına etkinliği incelenmiştir.

Araştırmada, BIST'te yer alan Beşiktaş, Fenerbahçe, Galatasaray, Trabzonspor kulüplerinin maç sonuçlarının hisse senedi fiyatlarına etkisi olup olmadığı incelenmiştir. Futbol maçları sadece Süper Lig olarak ele alınmıştır. 2008-2009 sezonu ile 2016-2017 sezonu arasındaki futbol maçlarından önceki hisse senedi fiyatları ve futbol maçlarından sonraki hisse senedi fiyatları dikkate alınarak bir çalışma yapılmıştır. Bu fiyatların beraberlik, mağlubiyet ve galibiyet değişkenleri açısından değişiklik gösterip göstermediği analiz edilmiştir. Uygulanan Anova Testi sonucuna göre Trabzonspor kulübünün galibiyet sonrası ve mağlubiyet sonrası hisse senedi fiyatlarının farklı olduğu, mağlubiyet sonrası hisse senedi fiyatlarının, galibiyet sonrası hisse senedi fiyatlarından daha düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bununla birlikte Anova Testi'nde Beşiktaş, Fenerbahçe ve Galatasaray futbol kulüplerinin maç öncesi ve maç sonrası hisse senedi fiyatlarının galibiyet, mağlubiyet ve beraberlik bağlı olarak bir farklılık olmadığı görülmüştür. Uygulanan t Testi'ne bağlı olarak Fenerbahçe kulübünün hisse fiyatlarının maç öncesi ve maç sonrası değerlerinin farklı olduğu maç sonrası değerlerinin maç öncesi değerlerinden daha düşük olduğu sonucuna varılmıştır. Araştırmada kullanılan t Testi sonuçlarına göre Beşiktaş, Galatasaray ve Trabzonspor'un maç öncesi hisse senedi fiyatları ile maç sonrası hisse senedi fiyatları arasında bir farklılık olmadığı görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Futbol, Ekonomi, Finans, Şirketleşme

ABSTRACT

Football is known to be the most popular sports branch in our age. Its ability to appeal to a wide geographical range has triggered the development of the football economy. Considering the size of the football economy related to the field, some components might be addressed such as the cost of testimonial fees paid to the players, footballers' salaries, infrastructural investments, expenditures for facilities, fees paid to managers and trainers. When it comes to outer field dimension of the football economy, some other components might be addressed such as high-priced publications deals, sponsorship agreements, investments made by club owners through club purchases, match day revenues from stadiums. The expansion in the outer dimension of football has an impact on the on-site dimensions and directly serves to the formation of industrial football. Considering the vast influence the off-field dimension of football on its other dimensions in the field, this study has examined to what extent the scores taken on-field have an influence on the outside dimensions of the field.

The study examined whether the match results of Beşiktaş, Fenerbahçe, Galatasaray and Trabzonspor clubs in BIST affected the stock prices. Football matches are only considered as Super League. A study was carried out considering the stock price before the football matches between 2008-2009 season and 2016-2017 season and the stock prices after the football matches. It has been analyzed whether these prices have changed in terms of variables such as draw, loss and win. According to the results of the applied Anova Test, Trabzonspor Club's post-win and post-win stock prices are different and post-loss stock prices are lower than post-win stock prices. However, in the Anova Test, the pre-match and post-match stock prices of Beşiktaş, Fenerbahçe and Galatasaray football clubs did not differ according to the wins, defeats and draws. Depending on the applied t Test, the result that the pre-match and post-match values of Fenerbahçe club's share prices are lower than their pre-match values. According to the t test results used in the research, it is seen that there is no difference between Besiktas, Galatasaray and Trabzonspor pre-match stock prices and post-match stock prices.

Keywords: Football, Economy, Financial, Incorporation

GİRİŞ

Futbolun tarihten günümüze kadar gelişerek büyüyen bir spor dalı olduğu herkes tarafından ortak görüş olarak bilinmektedir. Dünyada farklı topraklarda sürekli olarak oynanan ve herkes tarafından zevkli ve heyecanlı bulunan futbol hızla ilerleyerek global bir spor dalı olmuştur. Futbolun bu kadar geniş kitlelere hitap etmesi bu spor dalının ekonomik olarak da genişlemesini sağlamıştır. Öyledir futbol ekonomisi olarak farklı bir alan ortaya çıkmıştır. Bu ekonominin ortaya çıkışında en büyük etkenler tabiki de taraftarlar olmuştur. Futbolun ekonomik olarak incelenmesinde futbol kulüplerinin gelirleri harcamaları dikkate alındığı zaman bazı futbol kulüplerinin gelirlerinin ve harcamalarının bir çok ülkenin harcamalarını ve gelirlerini geçtiğini görmek mümkün olmaktadır. Yüksek fiyatlarda futbolcu transferleri, astronomik sayılarda yayın gelirleri, binlerce kitleye ulaşan sezonluk bilet satışları bunlara örnek gösterilebilmektedir.

Futbolun ekonomisinin bu kadar büyüdüğü varsayılarak bir çok çeşitli çalışma yapılmıştır. Bu bağlamda futbol kulüplerinin finansal tabloları, şirketleşmesi ve borsalarda yer alan değerleri önem teşkil etmektedir. Bu çalışmada Türkiye’de yer alan 4 büyük futbol kulübünün maç sonuçlarının hisse senedi fiyatlarına bir etkisinin olup olmadığı araştırılmıştır.

Birinci bölümde; futbolun tarihsel gelişimi, yasallaşması, yasal düzenlemeleri, ekonomik yapısı ve futbol kulüplerinin şirketleşmesi ve halka arzı incelenecektir.

İkinci bölümde; futbol kulüplerinin gelirleri ve giderleri, futbol kulüplerinin vergi kanunları karşısındaki durumu, mevcut muhasebe sistemi ve finansal raporlamaları hakkında bilgi verilecektir.

Üçüncü ve son bölümde ise; Borsa İstanbul’da yer alan dört büyük futbol kulübünün maç sonuçlarının hisse senedi fiyatı üzerine etkisi incelenecektir.

BİRİNCİ BÖLÜM

TÜRKİYE’DE VE DÜNYADA FUTBOLUN TARİHSEL GELİŞİM ORGANİZASYONU VE YAPISI

1.1. FUTBOLUN TARİHSEL GELİŞİMİ

Futbolun tarihsel sürecini ve değişimini hangi koşullara dayanarak nasıl bir sektör haline geldiğini, futbolun değişim sürecini incelemek açısından iyi kavramak gerekir. Buna bağlı olarak futbolun tarihsel gelişimi şu şekilde gösterilebilir.

1.1.1. Dünyada Futbolun Tarihsel Gelişim Süreci

Futbol çağımızda en çok sevilen spor dalı olarak bilinmektedir. Futbolun tarihi M.Ö. 3000 li yıllara uzandığı tahmin edilmektedir. Çin’ de İmperator Huang Ti döneminde (M.Ö. 2967) askerlerin savaşa hazırlanmak için Tsu Chu (Çu Çü, cuju) ismiyle bir çeşit futbol oynadıkları, yazılı belgelerden anlaşılabilir. Bu oyun deriden yapılmış bir topun iki kazık arasından geçirilmesi amacıyla oynandığı bilinmektedir. Tsu Chu, Japonya’ da saray çevresinde “kemari” adıyla oynanan bir spor dalıydı. Orta Asya Türkleri ise topa elle vurmada, ayak darbeleriyle karşı takım kalelerine sayı yapmak hedefiyle mücadele edilen, bir tür futbol oynamaktaydılar. Kaşgarlı Mahmut bugünkü futbola benzeyen “Tepük” oyununun Türkler arasında yaygın olduğunu belirtmiştir. Seyit Ali Ekber ise “Hitayname adlı eserinde Türklerin daire dışına çıkmadan ve topa elle dokunmadan top oynadığını yazmıştır. Orta Doğu ülkelerinde futbolun oynandığı tarihsel belgelerden anlaşılabilir. Mısır’ da top oynayan askerlerin kabartmalarına rastlanmıştır. Güney Amerika’ da ve Meksika’ da tapınakların etrafında bulunan kabartmalardan futbolun bu bölgelerde oynandığı anlaşılmaktadır. Eski Yunanda askerlerin savaşa hazırlanmak amacıyla “episkyres” adı verilen içi havayla dolu toplarla bir çeşit futbol oynadıkları tarihçiler tarafından belirtilmiştir. O zamanlardaki oyunda kare şeklinde sadece bir kale bulunmaktaydı. Direkleri bambudan, üst tarafı iplerle bağlı kaledeki delikten topu geçirmek şartıyla sayı yapılmaktaydı. Bu çağ futbolunda bireysel yetenek esastı ve topu delikten geçirebilenler başarılı sayılırken, geçiremeyenler ise cezalandırılırdı. Bu oyun daha sonra Roma’ ya geçerek “Harpastum” adıyla oynanmaya

başlanmıştır (Arman 1969, Berger 1972, Çimen 2010, Gümüşdere 1967, Spor ansiklopedisi 1991).

1.1.1.1. Modern Futbolun Ortaya Çıkışı

Bugünkü modern futbolun beşiği İngiltere olmuştur. İngiltere’de futbol 12. yüzyıldan itibaren oynanmaya başlanmıştır. Bu oyunda Fransızların, Romalıların ve Krallık Dönemi İtalya’nın etkisi olmuştur. İngiltere’de Orta Çağ’da gol yoktu ve topu el ve ayağında en fazla tutan en iyi oyuncu sayılmaktaydı, diğer oyuncular ise bu topu almaya çalışmaktaydı. Otuzar kişilik takımların çarşıdaki ve meydanlardaki kıyasıya mücadelesi halkı ve gençleri korkutmuştur. O zamanlardaki İngiltere Kralı II. Edward; köyler ve kasabalar arasında büyük çatışmalara ve can kayıplarına yol açan futbolu 1314 yılında yasakladığını gerekçeleriyle ilan etmiştir. Yasak emrinde, futbol oyunun halkı ikiye ayırdığı, insanların içine nifak tohumları saçtığı, oyuncuların kendi vatandaşlarının kalplerini kırdıkları, kazanmak için çeşitli hilelere başvurdukları, bu yüzden ahlaken zayıfladıkları, işin yumruklaşma şeklinden adam öldürmeye kadar vardığı, dolayısıyla vatandaşların ikiye bölündüğü, birlik ruhunun parçalandığı ileri sürülmüştür. Bu yasağa rağmen futbol 17. yüzyıla kadar gizli gizli oynanmıştır ve futbolculara halk tarafından iyi gözle bakılmamıştır. Fakat bir süre İtalya’ya sığınan sonra ülkesine geri dönen Kral II. Charles zamanında futbol tekrar oynanmaya başlanmış ve futbolcular için ayrı bir saha ayrılmıştır. Soyluların devam ettirdiği kolejler ise futbol klüplerine liderlik etmişlerdir. Eaton, Harrow, Westminster isimli kolejler futbolu kendilerine ait kurullarla oynamışlardır. İlgi çekmek için yenilikler düşünülmüştür ve ilk olarak (H) şeklinde iki kale kabul edilmiştir. Böylece taktik ve kaideler gelişmeye başlamıştır. Ayrılan sahalarda iki grup yer alıyordu ve bir grup hucüm ederken diğer grup savunma yapıyordu ve oyun elle ve ayakla oynandığı için gol için çok zor olmaktadır. 1841’ de rugby ile futbolun birbirinden ayrılması için yapılan çalışmalar sonunda futbolun tam bir küre biçimini alması kabul edilmiştir. 1848’de ise “Cambridge Kuralları” olarak belirlenen kurallar, anlayış ve uygulama farklılıklarını ortadan kaldırmıştır. Bu da futbolun yayılmasını hızlandırmıştır. 1860 yılında yeni bir fikir doğmuştur ve sahanın ikiye bölünmesiyle birlikte ofsayt kuralı uygulamaya geçilmiştir. Takımlar 25 er ve 27 şer kişiden oluşmaktaydı. Bundan dolayı gol atmak çok zor olmaktadır. 1863 yılında Londra toplanan 11 kulüp temsilcisi bugünde uygulanan futbol kuralları üzerinde kesin

anlaşmaya varıp “Football Association” ı (İngiltere Futbol Federasyonu) kurmuşlardır. Federasyonunun ilk işi, topun elle oynanmamasını, gölün (H) şeklinde kalenin altından ve ayakla atılmasını ve oyuncu sayısını kural olarak koymak olmuştur. 1875 yılına kadar futbol böyle oynanmıştır ve İnternational Board (Uluslararası Komite) tekrar toplanmıştır ve ofsayt kuralı tekrar değişmiştir. Topu alan oyuncunun önünde üç rakip oyuncu bulunması esası kabul edilmiştir. Bu değişiklik sayesinde yan ve dikine paslaşma orta sahada oyunu zevklendirmiştir. Oyuncu adedi 10, 12 ve nihayetinde bugünkü haliyle 11 olmuştur. 1925 yılında ofsayt kuralı tekrardan değişmiştir ve 3 yerine 2 oyuncuya indirilmiştir. Bunun üzerine takımlar yanlamasına ve dikine gol atma şekilleri ararken profesyonellik de başlamış olmuştur.(1925) 1863 tarihinden sonra futbol öteki Avrupa ülkeleri ve tüm dünyaya yayılmıştır. Milli federasyonların kurulmasıyla da uluslararası müsabaka dönemine girilmiştir. İlk maç 1872 yılında İngiltere ile İskoçya arasında oynanmıştır. (0-0)(İskoçların bir golü sayılmadı) Futbol, olimpiyat oyunlarına 1900 Paris Olimpiyat Oyunları’nda kabul edilmiştir. Ancak uluslararası rekabet ve heyecan, 1930’ dan itibaren 4 yıllık aralarlar düzenlenen Dünya Kupası’nda büyümüştür. Dünya Kupası’ nı kulüplerarası Avrupa Kupaları ve öteki kıta şampiyonaları izlemiştir (Arman 1969, Gruda 1980, Kuper 1996, Maier 1978, Spor ansiklopedisi 1991).

1.1.1.2. Futbolda Kurumsallaşma ve Futbol Kurumlarının Yapısı

Futbolun kurumsal yapısını değerlendirmeden önce, futbolun kurumsal bir yapı olmasını etkileyen başlıca olayları kronolojik bir sıralamaya koyarsak maddeler halinde şu şekilde gösterilebilir;

- ◆ 1848 yılında “Cambridge Kuralları” nın ortaya çıkışı
- ◆ 1857 yılında İngiltere’de ilk futbol kulübü olan Sheffield United’ın kurulması
- ◆ 1863 yılı modern futbolun doğuşu olarak adlandırılan bu yılın 26 Ekim gününde İngiltere Futbol Federasyonu “Football Association (The FA)” kurulmuştur. Bu federasyon dünyanın ilk futbol federasyonudur
- ◆ 1879’da Glasgow’dan Danven’e para karşılığında futbolcu getirilerek futbolda profesyonelleşmesinin ilk adımının atılması.

- ◆ 1889 yılında futbolun İngiltere Adalarından çıkıp Avrupa'ya yayılmaya başlaması ve Danimarka ile Hollanda futbol federasyonlarının kurulması ve 1890 yılın futbol müsabakalarında tüm yetkinin hakeme verilmesi
- ◆ 1893 yılında Amerika kıtasında bir futbol federasyonunun aynı zamanda ilk futbol federasyonunun Arjantin'de kurulması
- ◆ 1908'de Londra Olimpiyat Oyunları'nda futbolun ilk kez bir Olimpiyat Oyununda bulunması ve İngiltere'nin şampiyon olması.

Futbolun kurumsallaşmasında bu gelişmelerin etkili olduğu söylenebilir. Bunlara ek olarak dünyada futbolun kurumsallaşmasında büyük ölçüde yeri olan uluslararası futbol kurumlarından da bahsetmek gereklidir (Arman 1969, Galeano 2015, Hornby 2014, Spor ansiklopedisi 1991, Weisweiler1994).

1.1.1.2.1. Uluslararası Futbol Federasyonları Birliği (FIFA)

FIFA dünya futbolunun yönetici organizasyonu olarak yer alan ve futbolda uluslararası müsabakaları ve turnuvaları düzenleyen en yetkili organdır. FIFA, Uluslararası Olimpiyat Komitesiyle(IOC) birlikte dünyada spor organizasyonunda tek yetkili organdır. FIFA, "Uluslararası futbol şampiyonası düzenleme yetkisi sadece FIFA'ya aittir." maddesiyle organizasyonun düşünsel ve hukuksal temelini ortaya çıkarmıştır. Bahsi geçen maddeye bağlı olarak FIFA yönetmeliklerine uymayan hiç bir ülke karşılaşma organize edemez; uluslararası turnuvalarda ve organizasyonlarda bulunamaz. FIFA, 21 Mayıs 1904'te kendine ait federasyon kuruluşlarını sürdüren Avrupa ülkeleri Fransa, Belçika, Danimarka, Hollanda, İsveç ve İsviçre'nin katılımıyla birlikte, bu tarihe kadar Britanya Adaları'nda gerçekleşen İngiltere, K.İrlanda, Galler ve İskoçya'nın bulunduğu futbol organizasyonunu geliştirerek bir dünya organizasyonu olmasını sağlamak hedefiyle Paris şehrinde kurulmuştur. FIFA'nın öncüsü bir süre FIFA'da başkanlık da yapan Fransız futbolcu Robert Guerln ve Hollandalı Hirschmann olmuştur. En başta Britanya Futbol Federasyonları, FIFA'nın içerisinde bulunmamışlardır. Fakat bir süre sonra İngiltere üye olmak istemiştir ve başkanlığa 1906'da İngiliz D.B Woolfall getirilmiştir (<http://www.nkfu.com/uluslararasi-futbol-federasyonu-fifa-hakkinda-bilgi>)

1. Dünya Savaşı nedeniyle İngiltere ve Britanya Adaları, Almanya ve dostları ile aynı yerde bulunamayacaklarını belirterek 1920'de FIFA'dan ayrılmışlardır. Bundan 3 yıl

sonra ise Türkiye FIFA'ya 1923'ye dahil oldu. Britanya Federasyonları ve FIFA arasında 1928 Amsterdam Oyunlarında bir kez daha anlaşmazlık ortaya çıkmıştır. Britanya Federasyonları tekrar üyelik çıkmışlardır. Fakat 1947'de tekrar FIFA üyesi olmuşlardır. FIFA her geçen gün biraz daha güçlenerek 1994'te 190 üye sayısına ulaşmıştır. Üye sayısı 2000 yılında 204'e kadar çıkmıştır. Dünya futbolu, FIFA'nın şu kollarıyla yönetilmektedir;

1. Afrika Konfederasyonu(CAF)
2. Asya Konfederasyonu(AFC)
3. Avrupa Futbol Birliği(UEFA)
4. Güney Amerika Konfederasyonu(CONMEBOL)
5. Kuzey Amerika, Karaiip ve Orta Amerika Konfederasyonu(CON-CACAF)
6. Okyanusya Konfederasyonu(OFC)

(<http://www.nkfu.com/uluslararasi-futbol-federasyonu-fifa-hakkinda-bilgi/>)

1.1.1.2.2. Avrupa Futbol Federasyonları Birliği (UEFA)

1950-60 yılları arasında, Avrupa'da ortak futbol birliği fikri öne sürülmüştür. Bu fikri ortaya çıkaranlar arasında İtalya Futbol Federasyonu'nun eski genel sekreterlerinden Dr.Ottorino BARASSI ve Henry DELAUNAY ile Belçika Futbol Federasyonu Başkanı Jose CRAHAY bulunmaktadır. 1952 yılında Avrupa Futbol Federasyonları Birliği'nin kuruluşuyla ilgili ilk toplantı İsviçre'nin Zurich kentinde düzenlenmiştir. Yine 1952 içerisinde Finlandiya'nın başkenti Helsinki şehrinde, 1953 yılında ise Fransa'nın başkenti Paris kentinde toplantılar düzenlenmiştir. 15 Haziran 1954 yılında Basel'de kurulmuştur. İsviçre'nin Bern şehri UEFA'nın merkezi olarak bilinmektedir. UEFA'nın amacı sadece Avrupa'da futbol ile ilgili konularla ilgilenmek değil, kendisine üye olan ülkeler arasındaki spor ilişkilerini daha ileriye çekmek, dostluk bağlarını güçlendirmek, politik ve dini farklılıkları futbol aracılığıyla sonlandırmaktır.

((<http://www.nkfu.com/uluslararasi-futbol-federasyonu-fifa-hakkinda-bi/>)).

1.1.2. Futbolun Türkiye’de Tarihsel Gelişimi

Modern futbol, 19. yüzyılın sonlarına doğru Türk toplumlarında oynanmaya başlanıldığı düşünülmektedir. Özellikle İzmir ve Selanik’teki Rum, Ermeni, İtalya asıllı insanlar, kendi aralarında kurdukları takımlarda futbol oynamaya başlamışlardır. 1875 yılında Selanik’te, 1877 yılında İzmir’de futbol, azınlıkların oynadığı ve Müslümanların izlediği bir oyun olarak dikkat çekmiştir. İzmir’de Giraud, Chernaud ve Whittal aileleri futbola liderlik etmişlerdir. 1894’te İzmir’de kurulan Footbal Club Smryn (İzmir Futbol Kulübü), 1906 ara olimpiyatlarına katılmıştır ve Danimarka takımından sonra 2. olmuştur (Arman 1969, Spor ansiklopedisi 1991).

İzmir’de futbolun liderliğini yapan insanlardan James La Fontaine, 1889’da İstanbul’a yerleşmiştir. 1897’de Kadıköy’de İngiliz ve Rumlardan oluşan Football Association takımını kurmuştur. Bu takım İzmir karmasıyla birlikte maçlar düzenleyerek futbolda rekabeti getirmişlerdir. 1899 yılında Kadıköy’de Reşat Danyal, Fuat Hüsnü ve arkadaşları ilk Türk takımı olan Black Stocking Football Club’ı kurmuşlardır. 1901 yılında tamamıyla Türk Futbolcularından oluşan Kadıköy Futbol Kulübü kurulmuştur. Fakat iki kulüpte faaliyetlerini sürdürememişlerdir (Arman 1969, Spor ansiklopedisi 1991).

1902 yılında James La Fontaine ve Horace Armitag, Cadıkeuy (Kadıköy) Football Club’ı kurmuşlardır. Bu kulüpten ayrılan İngilizler 1903’te kurdukları Moda Football Club’da toplanmışlardır. 1904’te Rumlar Elpis kulübünü, aynı yıl İngiliz İmogene Gemisi, aynı isimle futbol takımı kurunca, James La Fontaine “Pazar Ligi” adında ilk ligi organize etmiştir. 1904’te ilk Pazar ligi şampiyonluğunu İmogene, 1905’te ise Cadıkeuy kazanmıştır. 1905 yılında kurulan Galatasaray ise bu lige katılarak rekabeti daha da arttırmıştır. 1907’de Fenerbahçe’nin kurulmasıyla Pazar Ligi’nde Türk futbolcu sayısı daha da yükselmiştir. 1908 yılında İkinci Meşrutiyet’in ilanı futbolda hızı arttırmıştır. Kulüp ve takım sayısı arttıkça, gençler arasında futbol, en çok sevilen spor dalı olmaya başlamıştır. BJK ise; 1903 Mart ayında özel bir izinle Bereket Jimnastik Kulübü olarak kurulmuştur. 1909 yılında Bereket Jimnastik Kulübü’nün ismi Beşiktaş Osmanlı Jimnastik Kulübü olarak değiştirilmiştir ve 26 Ocak 1911 tarihinde tescil edilen ilk Türk spor klübü olmuştur (Arman 1969, Spor ansiklopedisi 1991).

Cumhuriyet Dönemi, Türk futbolunun yurt genelinde örgütlendiği kulüp sayısının beklenilenin üstünde artış yaşadığı bir dönem olmuştur. 1 Ocak 1923'te Cumhuriyet'in ilanında önce kurulmuş olan Türkiye Futbol Federasyonu, aynı yılın 21 Mayıs gününde FIFA üyeliğine dahil olmuştur. 26 Ekim 1923'te Türkiye ilk maçını Romanya'ya rakip olarak İstanbul'da oynamıştır ve 2-2 lik sonuçla bitmiştir. 1954'te kurulan UEFA, Türkiye'yi bir Avrupa ülkesi olarak üyeliğe kabul etmiştir (Arman 1969, Spor ansiklopedisi 1991).

1951 yılında profesyonelliğin kabul edilmesi, futbolun meslek dalına dönüşmesini ve gelişmesini sağlamıştır. 1959'dan itibaren düzenlenen milli lig organizasyonları ve kupa müsabakaları ile 2. ve 3. Ligler, Türkiye'de futbolu bir numaralı spor konumuna getirmiştir (Arman 1969, Spor ansiklopedisi 1991).

1.2. TÜRKİYE'DE YER ALAN FUTBOL KULÜPLERİNİN KURULUŞLARIYLA İLGİLİ YASAL DÜZENLEMELER

Türkiye'de yer alan futbol kulüpleri 5253 sayılı Dernek Kanunu'na ait "Gençlik ve Spor Kulüpleri" başlığının 14. maddesinde bulunmaktadır. Bu kanuna göre, kamu kurum ve kuruluşlarında, yüksek öğrenim kurumlarında ve özel kuruluşlarda, kendi mensupları tarafından, spor faaliyetlerini yönlendirmek ve boş zamanları değerlendirmek için bu kurum ve kuruluşlar bünyesinde dernekler kurulabilir. 3289 sayılı kanunun 20. maddesine göre; " Spor Kulüpleri, Dernekler Kanunu'na göre teşekkül eder ve tescil ile Beden Terbiyesi ve Spor Teşkilatına dahil olurlar".(Güven 2010)

Spor kulüpleri Dernekler Kanunu'na tabiidir, bu yüzden öncelik olarak dernekler üzerinde durulmalıdır. 04.11.2004 tarih ve 25649 sayılı resmi gazetede yayınlanan ve yürürlüğe giren 5253 sayılı Dernekler Kanunu 1. maddesine göre "Bu Kanunun amacı; dernekler, dernek şube veya temsilcilikleri, federasyonlar, konfederasyonlar ve yabancı dernekler ile merkezleri yurt dışında bulunan dernek ve vakıf dışındaki kâr amacı gütmeyen kuruluşların Türkiye'deki şube veya temsilciliklerinin yasak ve izne tâbi faaliyetlerini, yükümlülüklerini, denetimlerini ve uygulanacak cezalar ile derneklere ilişkin diğer hususları düzenlemektir." Aynı kanunun 2. maddesinde derneğin tanımı olarak, "Kazanç paylaşma dışında kanunlarla yasaklanmamış belirli ve ortak bir amacı gerçekleştirmek üzere, en az yedi gerçek veya tüzel kişinin, bilgi ve çalışmalarını sürekli

olarak birleştirmek suretiyle oluşturdukları tüzel kişiliğe dernek denir” şeklinde bahsedilmiştir.(Güven, 2010)

Bahsi geçen dernekler ile aynı amaçla kurulan ve gençlik faaliyetlerine katılacak Gençlik ve Spor Bakanlığı'nın, spor faaliyetlerine Gençlik ve Spor Müdürlüğü'nün kütük ve kayıtlarına tescil edilir. Tescil edilen derneklerden amacı spor faaliyetleri olanlar spor kulübü, amacı boş zamanı değerlendirme olanlar gençlik kulübü, bu iki amacı da kullananlar gençlik ve spor kulübü adını almaktadır.(Güven, 2010)

Dernekler kanunu'na göre; tescil ve ilan olunan futbol kulüplerinin organları, bu organlarının görev ve yetkileri, uymak zorunda oldukları usul ve esaslar, kurullar oluşturmada uyulacak usul ve esaslar, denetlenmeleri, bu kuruluşlara yapılacak her türlü yardımların şekil ve şartları Bakanlar Kurulu Kararı ile yürürlüğe konulan tebliğ ve yönetmeliklerle belirlenmiştir.(Güven, 2010)

Buna bağlı olarak Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı tarafından çıkarılan Gençlik ve Spor Kulüpleri Yönetmeliği, 28.07.1988 tarih ve 18825 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmasıyla yürürlüğe koyulmuştur. Bu düzenlemenin yerini alacak biçimde Spor Sorumlu Devlet Bakanlığına ait düzenlemede, 01.07.1999 tarihli ve 23742 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Gençlik Kulüpleri Tescil Yönetmeliği bulunmaktadır.

Ayrıca bunlardan bağımsız olarak Türkiye Futbol Federasyonu, Futbol Kulüpleri Tescil Talimatı düzenlemiştir. Bu talimatın amacı, 01.06.2009 tarihinde yayımlanan Futbol Kulüpleri Tescil Talimatı'nda; “Spor Kulüplerinin futbol şubeleri ile futbol şubelerini devralmış olan anonim şirketlerin futbol şubelerinin Türkiye Futbol Federasyonuna tescilleri bunların yükümlülüklerine ilişkin esasları belirlenmek amacıyla düzenlenmiştir” şeklinde belirtilmiştir.(Güven, 2010)

Türkiye'de futbol kulüplerinin yasal düzenlemeleri incelendikten sonra TFF'nin kuruluş ve yapılanmasıyla ilgili inceleme söz konusu olacaktır.

1.3. TFF'NİN KURULUŞ VE YAPILANMASI

TFF, 14.06.1988 tarihli, 19842 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan TFF'nin Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun ile resmi olarak kurulmuştur. Ancak günümüzde geçerli olan kanun; 16.05.2009 tarihli 27230 sayılı Türkiye Futbol Federasyonu'nun Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun' dur. Bu kanunun amacı kanunun 1. Maddesinde,

“ Her türlü futbol faaliyetlerini milli ve milletlerarası kurallara göre yürütmek, teşkilatlandırmak, geliştirmek ve Türkiye’yi futbol konusunda yurt içinde ve yurt dışında temsil etmek üzere, özel hukuk hükümlerine tabi, tüzel kişiliğe sahip, özerk Türkiye Futbol Federasyonunun kurulması, teşkilat, görev ve yetkilerine ait esas ve usulleri düzenlemektir.” Şeklinde belirtilmiştir.

Bu kanunun 3. Maddesinde Türkiye Futbol Federasyonu’nun görevleri belirtilmiştir. Bu görevler; Türkiye’deki her türlü futbol faaliyetini yürütmek, düzenlemek ve denetlemek, futbolun gelişmesini ve ülkede yayılmasını sağlamak, yurt içi ve yurtdışı futbol faaliyetler için plan, program benzeri her türlü düzenlemeyi ve anlaşma yapmak gibi sıralanmıştır.

Kanunun 4. Maddesinde TFF’nin teşkilatlanması hakkında bilgi verilmiştir. 4. Maddeye göre; federasyon merkez, yurtiçi ve yurtdışı teşkilatlardan meydana gelir. Bu maddede TFF’nin teşkilat birimleri şu şekilde oluşturulmuştur; “Genel kurul, başkan, yönetim kurulu, icra kurulu, hukuk kurulları, denetleme kurulu, genel sekreter.” Bu kanunun 4. Maddesinde TFF’nin FIFA ve UEFA üyesi olduğu ayrıca belirtilmiştir.

5894 sayılı kanununa göre Tahkim Kurulu zorunlu ve tarafsız bir mercii olarak görülmüştür. TFF’nin en üst kurulu olmuştur. Tahkim, TFF’ye bağlı organların verdikleri kararları inceleyerek sonuca bağlamaktadır. Tahkim Kurulu, kendine gönderilen başvuruları kesin olarak bir karar ve Tahkim Kurulu’na verdiği kararlardan dolayı aleyhine bir dava açamaz.

Bu nitelikleri itibariyle Tahkim Kurulu, futbol dünyası açısından itiraz ve inceleme mahkemesi olarak tanımlanabilir.

1.4 FUTBOL KULÜPLERİNİN EKONOMİK YAPISI

“Futbol asla sadece futbol değildir.” Futbol tarihine geçen bu söz, futbolun sadece bir spor dalı ve sadece saha içini ilgilendirmeyen bir spor olmadığı bunların yanı sıra, ekonomik, sosyol kültürel hatta uluslararası bir etkiye sahip olduğunun bir göstergesidir. Futbolun geniş coğrafyalara hitap eder hale gelmesi futbol ekonomisinin gelişimini tetiklemiştir.(Saban, M)

Futbol ekonomisinin saha içinde yer alan unsurlarına bakıldığında yani futbolcuları transfer etmek için ödenen bonservis bedelleri, futbolcu maaşlar, teknik

direktörlere ödenen ücretler, tesisleşme harcamaları, altyapı harcamaları olarak sıralanabilir. Futbol ekonomisinin saha dışında yer alan unsurlarına bakıldığında ise yayın ihaleleri, maç günü bilet gelirleri, sermaye sahiplerinin kulüpleri satın alma faaliyetleri, halka açık olan futbol kulüplerinin borsadaki hisse senetlerinin gelirleri olarak sıralanabilmektedir. Futbol ekonomisinin saha içi boyutu saha dışı boyutunu her ne kadar etkiliyorsa saha dışı boyutu da saha içi boyutuna karşı söz hakkına sahiptir. Bu etkileşim, futbol ekonomisinin genişliğini ve global bir yapıya sahip olmasını göstermektedir ve endüstriyel futbola hizmet etmektedir. (Saban 2016).

Futbol kulüplerinin kar amacı gütmeyen ilerlerken kar amacı gütmeye başlaması kısacası futbolun endüstrileşmesi sonucuna bağlı olarak kulüp yönetimleri bakış açılarını ulusal ve uluslararası açıdan değiştirmeye başlamışlardır. Bu döneme kadar çok fazla konu olmayan ve üstüne düşülmeyen ekonomik faaliyetler önem kazanmıştır. Bu ekonomik faaliyetler veya işlemler olarak adlandırılan olgular şu şekilde sıralanabilmektedir; bütçeleme, finansal yönetim, profesyonel gözlemcilik, hukuksal danışmanlık vb. Futbolun 1980'lerden itibaren belirleyici olarak profesyonelleşmesi kulüplerin kendi içinde ve dış çevreyle olan ilişkilerinde önemli etkiler yapmıştır.

Modern toplumlarda futbol üzerinde önemli ekonomik dolaşımın sağlanmaktadır. Bu dolaşım içerisinde futbol o kadar büyük bir ekonomik boyut kazanmıştır ki; seyahat acenteleri, sponsorlar, spor malzemeleri tedarikçileri, kuruluşları gibi bir çok kuruluş futbolun ekonomik boyutundan pay almaktadır.

Futbolun ekonomik gücünü kazandıran temel etkenlerden biri de futbolun büyük popülaritesidir. Fakat futbolun ekonomik olarak büyümesini sağlayan temel güç televizyon olmuştur. Televizyon ile futbol arasında kurulan ortaklık ilişkisi futbolun dünya çapında bir spor olmasını sağlamaktadır. Televizyon öncesinde sadece futbolu sadece stadyuma giden bir kitle izleyebilirken, televizyon sayesinde tüm dünya aynı anda bir futbol müsabakasını izleyebilmektedir.

Futbol kulüplerinin endüstriyel bir sektör haline gelmesi futbolun milyon dolarlar tutarında bütçelere hitap etmesi hatta bu milyon dolarları aşarak milyar dolarlara ulaşması yani kısacası futbol kulüplerinin büyük bir ekonomik sektöre dönüşmesi futbol kulüplerinin gelir ve giderlerinin kayıt altına alınmasını şart kılmıştır. Bunun sonucunda

UEFA ve FIFA ortak kararlarla futbol kulüplerine yeni düzenlemeler ve talimatlar uygulamaya başlamıştır ve gelir-gider kalemleri denetleme altına alınmıştır.

1.5. FUTBOL KULÜPLERİNİN ŞİRKETLEŞMESİ

Giderek büyüyen dünyada, yeni bir ekonomik ve ticari yapılanmalar futbol kulüplerinin şirketleşmeye doğru yönelmesine neden olmuştur. Futbolun şirketleşmesinde sağlanacak yararlar kurumsallaşma ve profesyonelleşmeyle birlikte gelir kaynaklarının artırılması gibi etkiler beklenmektedir.

Gelişmekte olan endüstriyel futbol piyasasında etkin ve etkili olabilmek için futbol kulüpleri bu piyasada daha fazla pay sahibi olmak ve rekabete dahil olmak uğraş vermektedirler. Bu rekabetçi piyasada kulüpler en yüksek paya sahip olma mücadelesi içerisinde yeni gelir kaynakları bulma amacına yönelmişlerdir. Bu amaçla kulüpler daha az maliyetli bunun yanı sıra daha uzun vadeli fonlar sağlayabilmek için sermaye piyasalarına açılma yoluna gitmişlerdir.. Kulüpler şirketleşmeyi, sermaye piyasalarına açılmanın ve sermaye piyasasında yer almanın bir aracı olarak görmektedir.

Sermaya piyasasına açılmaya yönelik yapılan çalışmalar, kulüplerin aynı zamanda futbolun endüstriyel gelişimine uyum sağlayacak kurumsal bir yapıya sahip olmalarına da katkı sağlamıştır. Futbol kulüpleri hem sermaye piyasalarından fon elde etmeye hem de profesyonelleşmeye başlamış oldular.

Avrupa, dünya futbol endüstrisine bakıldığı zaman bu endüstride diğer kıtalara göre en önde yer almaktadır. Futbol; İngiltere, Fransa, Almanya, İspanya, İtalya gibi futbolun kalbi olan büyük Avrupa ülkelerinde tamamen endüstriyelleşmiştir. Bu beş ülke dünyadaki futbol piyasasından %65'lik bir pay almaktadırlar. Bu pay, bu beş ülkenin amatör ruha dayalı oynanmakta olan futbolun kısa bir sürede kurumsallaşmasını ve futbolun adeta Futbol A.Ş.'ye dönüşümünü sağlamış olduklarını göstermektedir.

Dünyada şirketleşme konusundaki ilk örnekler, İngiliz kulüplerinde görülmüş olup, İngiliz kulüpleri bu konunun öncülüğünü yapmışlardır. 1991'den sonra İngiltere'de Manchester United, Arsenal, Celtics, Tottenham Hotspurs kulüpleri şirketleşme ile ilgili öncülük etmişler ve çeşitli büyüklüklerde şirketler kurmuşlardır. İngiltere'deki bu gelişmeler üzerine başta İngiltere olmak üzere İtalya ve İspanyol futbol takımlarını televizyon yayın gelirleri ve hisselerini halka arz etmek aracılığıyla gelirlerini arttırmaları

bu ülkelerdeki başka kulüpleri de şirketleşmeye ve halka açmaya yönlendirmişir. Dünya futbolunun önde gelen kulüplerinden biri olan Manchester United, 1995 yılında şirketleşme sürecini tamamlayarak halka açılmış ve İngiltere tarihinin başarılı halka arzlarından birini gerçekleştirmiş ve diğer kulüplere örnek teşkil etmiştir.

Ülkemizde yaşanan olaylara bakıldığında gelirlerini en üst seviyeye çekmeyi hedefleyen futbol kulüplerinin, endüstriyel futbola ayak uydurma amacıyla şirketleşmeye 1980'li yıllardan sonra başladıkları gözükmektedir. Bu süreçte kulüplere ait futbol şubeleri anonim şirketlere devredilmeye başlanmıştır. 2000 yılında Türkiye'de yapılan Vergi Mevzuatı'ndaki değişim Türk futbol kulüplerinin dünyada yer alan futbol kulüplerinin de yaptığı gibi gelirlerini arttırarak ve çeşitlendirerek borsada hisse senetlerini halka arz etme yolunda teşvik etmiştir. Bunun sonucu olarak da bir çok Türk futbol kulübü şirketleşerek halka arz yönelmiştir.

Türkiye'de şirketleşen ilk futbol kulüpleri şu şekilde sıralabilir; Antalyaspor, Beşiktaş, Fenerbahçe, Galatasaray, Trabzonspor, İstanbulspor, Malatyaspor, Karşıyaka, Vanspor, Çanakkalespor, Siirtspor, Adanaspor. Fakat bu bahsi geçen futbol kulüplerinden yalnızca ülkemizde dört büyük futbol kulübü olarak adlandırılan Beşiktaş, Fenerbahçe, Galatasaray, Trabzonspor hisse senetlerini borsaya kote edebilmişlerdir. Dört büyük kulüplerinden Beşiktaş harici diğer üç kulübün biçimsel farklılıkları olmasıyla birlikte halka açılma ve şirketleşme biçimleri birbirlerine benzemektedir.

1.6. TÜRKİYE'DE YER ALAN FUTBOL KULÜPLERİNİN HALKA ARZI

Anayasa'da yer alan maddeye göre herkesin izin almadan dernek kurma hakkına sahip olduğu bilinmektedir. Bu maddeye dayanılarak ve Dernekler Kanunu ve Dernekler Yönetmeliğine bağlı gerçek ve tüzel her kişi fiil ehliyetine sahip olduğu takdirde dernek kurabilmektedir. Eğer bir dernek, spor faaliyetlerine katılmak istiyorsa TFF ve GSMG kurumlarına ait tutulan resmi kayıt defteri kaydolmalıdır ve tescil edilmelidir. TFF tarafından çıkarılan Futbol Kulüplerine ait tescil talimatı ve GSMG'ye ait Spor Kulüpleri Tescil Yönetmeliği, spor kulüp tescilleri ile ilgili esasları ve bunun nasıl yapılacağı ile ilgili bilgileri içermektedir.

Türkiye’de futbol kulüplerinin halka arzı 2002 ile 2005 yılları arasında gerçekleşmiştir. Şirketleşmiş olan 12 kulüpten sadece dört büyükler halka açılmışlardır ve günümüzde de halen Borsa İstanbul’da hisseleri işlem görmektedir.

1.6.1. Beşiktaş Jimnastik Kulübü Hisselerinin Halka Arzı

Şirket, 1995’te Beşiktaş Jimnastik Kulübü Spor Malzemeleri Spor Yatırımları Sanayi ve Ticaret A.Ş. ismiyle Beşiktaş Jimnastik Kulübü’nün %100 iştiraki olarak kurulmuştur. Kuruluş sermayesi 5.5 Milyar TL olarak bilinmektedir. Şirket, ilerleyen zamanlarda halka arz çalışmalarında ismini Beşiktaş Futbol A.Ş. olarak değiştirmiştir. Bunun öncesindeki şirketin ismi Beşiktaş Futbol Yatırımcıları Sanayi ve Ticaret A.Ş. olarak bilinmektedir. Şirket Beşiktaş’a ait logoyla bir çok ticari faaliyetle bulunurken vergi avantajından faydalanmak hedefiyle tüm faaliyetlerini, yüzde yüz iştirak olarak bilinen Beşiktaş Jimnastik Kulübü Sportif Ürünler Sanayi ve Ticaret A.Ş.’ye devretmiştir. Yeni şirket, vergiye tabiidir ve elde edilen dağıtılabilir karını temettür olarak şirkete ödemekle yükümlüdür (Aydın vd. 2007).

Beşiktaş Futbol Yatırımları Sanayi ve Ticaret A.Ş.’nin 14-15 Şubat 2002 tarihlerinde hisselerinin yüzde 15’i birim fiyatı 57,5 TL olarak halka arz edilmiştir. Bunun sonucu olarak BJK’nin ortaklık payı yüzde 85 olarak gözükmektedir. Şirket halka arz sırasında sermaye arttırma yöntemini kullanmıştır ve sermayesini 1.850.000 TL’den 2.176.500 TL’ye çıkarmıştır. Şirket’in halka arz öncesi ve halka arz sonrası sonrası ortaklık yapısı Tablo 1’de yer almaktadır (Aydın vd. 2007).

Tablo 1: Beşiktaş Futbol Yatırımları Sanayi ve Ticaret A.Ş.’nin Halka Arz Öncesi ve Sonrası Ortaklık Yapısı

Ortaklar	Halka Arz Edilmeden Önceki Pay Miktarı(TL)	Halka Arz Edilmeden Önceki Yüzdelik Pay Oranı(%)	Halka Arz Edildikten Sonraki Pay Miktarı(TL)	Halka Arz Edildikten Sonraki Pay Oranı(%)
Beşiktaş Jimnastik Kulübü	1.849.994	99,9996757	1.849.994	84,99999967
Diğer Kurucu Gerçek Kişiler	6	0,0003243	6	0,00000032
Halka Açık Olan Kısım	-	-	326.500	15
TOPLAM	1.850.000	100	2.176.500	100

Beşiktaş Futbol Yatırımları Sanayi ve Ticaret A.Ş.’nin halka arzına ilişkin bilgiler Tablo 2’de gösterilmiştir.

Tablo 2: Beşiktaş Futbol Yatırımları ve Ticaret A.Ş.’nin Halka Arz Bilgileri

Halka Açılma Tarihi	14-15.02.2002
Halka Açılma Tutarı	326.500
Halka Açılma Oranı	15
BIST’te İşleme Başlanan Tarih	20.02.2002
Konsorsiyum Lideri	İş Yatırım
Halka Açılma Satış Fiyatı	57,5
Halka Açılma Hasılatı	18.773.750 TL(14 Milyon \$)
Halka Açılma Piyasa Değeri	125.148.750(94 Milyon \$)

1.6.2. Fenerbahçe Kulübü Hisselerinin Halka Arzı

Fenerbahçe kulübünün şirketleşmesi 10 Haziran 1998 tarihinde gerçekleşmiştir. Bu şirket 1907 Fenerbahçe Sportif Hizmetler San. Tic. A.Ş. ismini almıştır. 2000 yılında ise şirket isim değiştirerek şu anda hala aynı olan Fenerbahçe Sportif Hizmetler San. Tic. A.Ş. ismini almıştır. Kısaca Fenerbahçe Sportif A.Ş. olarak adlandırılan şirketin temel faaliyetleri; ekonomik, hukuki, eğitsel ve sportif alanlarını kısmi veya tamamıyla yönetmek olmuştur. Bahsi geçen alanların kapsamı; Fenerbahçe Profesyonel Futbol Takımı'na ait sponsorluk, maç gelirleri, bilet gelirleri, yayın gelirleri gibi gelirlerden ve Fenerbahçe logosunu ve ismini kullanmaktan gelir elde etmeyi içermektedir. Şirketin kuruluşunun devamında farklı anlaşmalar yapmıştır. Bu anlaşmalar spor giysileri, Fenerbahçe ürünleri, her türlü spor malzemelerinin satışını, pazarlamasını yapmayı içermektedir. Bunların yanı sıra FENERIUM mağazaları da kurulmuştur (Aydın vd. 2007)

2004 yılında Fenerbahçe ile Şirket arasında "Lisans Sözleşmesi" anlaşması sağlanmıştır. Bu anlaşmanın kapsamı; reklam, sponsorluk, imaj, medya, pazarlama hakları, otuz yıl süreyle 27 Milyon TL peşin olarak ödenmek şartıyla Şirket'in hakkına geçmiştir (Sultanoglu 2008).

Fenerbahçe ile Şirket arasında Şirket'in Fenerbahçe Kulübü Profesyonel Futbol Takımı'nı kiraladığı belirtilen "Futbol Takımı Kira Sözleşmesi" imzalanmıştır. Yine bu anlaşma da 2004 yılında gerçekleşmiştir. Bahsi geçen anlaşma sonucunda Şirket'in ödemekle yükümlü olduğu miktarlar ve süresi şu şekildedir; 2004-2005 sezonu için 500 Bin Dolar diğer ileriki yıllar için ise bir önceki yıl gelirlerinin yüzde 2'si. Fakat bu yüzde 2'lik kısım 500 Bin Dolar'dan aşağıda bir sayı olmamak koşuluyla sözleşmeye konulmuştur. Bunlara ek olarak yine bu iki ortak arasında aynı yıl 30 yıllığına imzalanan "Alacak Devir Sözleşmesi" ve "Kültür Ticaret Merkez Sözleşmesi" bulunmaktadır (Sultanoglu 2008).

12-13-16 Şubat 2004 tarihlerinde Fenerbahçe Sportif Hizmetler Sanayi ve Ticaret A.Ş. halka arz edilmiştir. Bu işlemi hisselerinin yüzde 15'lik dilimini 10.5 TL hisse başına fiyattan gerçekleştirmiştir. Böylelikle Fenerbahçe'nin ortaklık payı yüzde 85

olmuştur. Şirketin halka arz edilmeden önceki ve sonraki ortaklık yapısı ilişkin bilgi Tablo 3'te gösterilmiştir (Sultanoğlu, 2008).

Tablo 3: Fenerbahçe Sportif Hizmetler Sanayi ve Ticaret A.Ş.'ye ait Halka Arz Edilmeden Önceki ve Edildikten Sonraki Ortaklık Yapısı

Ortaklar	Halka Arz Edilmeden Önceki Pay Miktarı(TL)	Halka Arz Edilmeden Önceki Yüzelik Pay Oranı(%)	Halka Arz Edildikten Sonraki Pay Miktarı(TL)	Halka Arz Edildikten Sonraki Yüzelik Pay Oranı(%)
Fenerbahçe Kulübü	25.000.000	100	21.250.000	85
Halka Açık Olan Kısım	-	-	3.750.000	15
Toplam	25.000.000	100	25.000.000	100

Şirket, halka arz girişiminden sonra 30 milyon dolar gelir sağlamıştır. Şirketin halka açılmasına ile ilgili durumu Tablo 4'te gösterilmiştir.

Tablo 4: Fenerbahçe Sportif Hizmetler Sanayi ve Ticaret A.Ş.'nin Halka Arz Bilgileri

Halka Açılma Tarih	12-13-16.02.2004
Halka Açılma Tutar(TL)	3.750.000
Halka Açılma Oran(%)	15
BIST'te İşleme Başlanan Tarih	20.02.2004
Konsorsiyum Lideri	Deniz Yatırım Menkul Kıymetler A.Ş
Halka Açılma Hisse Senedi Satış Fiyatı	10.5
Halka Açılma Hasılatı	39.375.000 TL(30 Milyon \$)
Halka Açılma Piyasa Değeri	262.500.000 TL(200 Milyon \$)

Şirket'e ait hisselerin yüzde 75'lik kısmı Deutsche Bank isimli yabancı uyruklu bir

yatırımcıda bulunmaktadır. Konsorsiyum Lideri olan Deniz Yatırım Menkul Kıymetler A.Ş. yüzde 4,41’lik bir paya sahiptir (Sultanoğlu, 2008).

Şirkete ait ortaklık yapısı 30.11.2007 tarihinden itibaren Bağımsız Denetçi Raporu’na göre tablo 5’teki gibi gösterilmiştir.

Tablo 5: Fenerbahçe Sportif Hizmetler Sanayi ve Ticaret A.Ş.’nin 30.11.2007 İtibariyle Ortaklık yapısı

Ortaklar	Pay Tutarı(TL)	Pay Oranı(%)
Fenerbahçe Spor Klübü	21.250.000	85
Halka Açık	3.750.000	15
Toplam	25.000.000	100

Fenerbahçe Sportif Hizmetler Sanayi ve Ticaret A.Ş.’de “Gelir Ağırlıklı Model” halka arzda kullanılmıştır. Şirket, gelirleri lisans ve temlik sözleşmeleriyle birlikte kendi bünyesine almıştır. Takıma ait giderler ise Fenerbahçe sorumluluğunda kalmıştır.

1.6.3. Galatasaray Kulübü Hisselerinin Halka Arzı

Galatasaray markasının yönetim haklarına sahip olarak kurulan ve özel medya pazarlama şirketi unvanıyla Galatasaray Sportif Sınai ve Ticari Yatırımlar A.Ş. 26 Kasım 1997’de kurulmuş ve faaliyetlere 1 Ocak 1998 tarihinde başlamıştır. Galatasaray Futbol Takımı’na ait isim hakları, medya, reklam, yayın ve sponsorluk haklarını yönetme görevini üstlenen bu şirket Galatasaray Sportif’e ait futbolcu maaşları, futbolcu transfer gelir ve giderleri, gişe gelirleri gibi unsurları bünyesine almamıştır (Aydın vd. 2007).

Galatasaray Sportif Sınai ve Ticari Yatırımlar A.Ş.’nin kurulmaktaki temel amacı karlılığın ticari faaliyetlerle birlikte maksimum olmasının yanı sıra kuvvetli bir mali yapıya sahip olmak ve bunun sayesinde sağlanan karın büyük bir kısmının Galatasaray’ın ortaklarına kazanç olarak dağıtılmasıdır. Galatasaray’a ait bahsi geçen şirket yine Galatasaray’a ait beş şirketten bir tanesi olma konumundadır (Sultanoğlu 2008).

14-15 Şubat 2002 tarihlerinde Galatasaray Sportif A.Ş. toplam ödenmiş sermayesinin %16’sını hisse başına 87 TL’den halka arz etmeye başlamıştır. Ödenmiş sermayesi 2 Milyon 35 Bin TL olarak gözükmektedir. Sabit fiyatla talep toplama

yöntemiyle halka arz gerçekleşmiştir. Konsorsiyum lideri “Global Menkul Değerler A.Ş.” olarak kayıtlara geçmiştir ve konsorsiyum lideri bakiyeyi yüklenim işlemini sağlamıştır.

Galatasaray Sportif A.Ş.’nin halka arz edilmeden önceki ve halka arz edildikten sonraki ortaklık yapısı tablo 6’ da şu şekilde gösterilmiştir.

Tablo 6: Galatasaray Sportif Sınai ve Ticari Yatırımlar A.Ş.’nin Halka Arz Öncesi ve Sonrası Ortaklık Yapısı

Ortaklar	Halka Arz Edilmeden Önceki Pay Miktarı(TL)	Halka Arz Edilmeden Önceki Yüzdellik Pay Oranı(%)	Halka Arz Edildikten Sonraki Pay Miktarı(TL)	Halka Arz Edildikten Sonraki Yüzdellik Pay Oranı(%)
Galatasaray Klübü	1.606.176	78,93	1.708.998	83,98
AIG Global Sports an Entertainment Fund L.P	257.053	12,63	-	-
Diğer Kurucu Gerçek Kişiler	402	0,02	402	0,02
Halka Açık Olan Kısım	-	-	325.600	16
Toplam	2.035.000	100	2.035.000	100

Hisselerinin yüzde 65’ini yurtdışı yatırımcılara, geriye kalan yüzde 35’lik kısmını yurtiçi yatırımcılara satan Şirket, halka arz ile 20.8 Milyon Dolar net gelir elde etmeyi başarmıştır. Bu gelirin yüzde 70’i Galatasaray’ının birikmiş borçlarını ödemek amacıyla işleme koyulmuştur. Galatasaray Sportif Sınai Ve Ticari Yatırımlar A.Ş.’ ye ait halka açılma bilgileri tablo 7’de şu şekilde gösterilmiştir.

Tablo 7: Galatasaray Sportif Sınai ve Ticari Yatırımlar A.Ş.’nin Halka Arz Bilgileri

Halka Açılma Tarihi	14-15.02.2002
Halka Açılma Tutarı(TL)	325.600
Halka Açılma Oran(%)	16
BIST’te İşlem Görmeye Başlanan Tarih	20.02.2002
Konsorsiyum Lideri	Global Menkul Değerler A.Ş.
Halka Açılma Hisse Senedi Satış Fiyatı(TL)	87
Halka Açılma Tahsilatı	28.327.200 TL(21Milyon \$)
Halka Açılma Piyasa Değeri	177.045.000 TL(132Milyon\$)

Şirket’in SPK’da kayıtlı bulunan hisselerinin yüzde 37.05’i, BIST’te 2007 yılı itibariyle işlem görmektedir. Şirketin, Bağımsız Denetçi Raporu’na bakılarak görülen son ortaklık yapısı 30.11.2007 itibariyle tablo 8’de görülmektedir.

Tablo 8: Galatasaray Sportif Sınai ve Ticari Yatırımlar A.Ş.’nin Ortaklık Yapısı

Ortaklar	Pay Miktarı(TL)	Pay Oranı(%)
GS Futbol A.Ş	1.280.626	62,93
Halka Açık Olan Kısım	753.976	37,05
Diğer Kısım	407	0,02
Toplam	2.035.000	100

1.6.4 Trabzonspor Kulübü Hisselerinin Halka Arzı

Trabzonspor Gıda Yatırım Ticaret A.Ş. unvanıyla 31.03.1994 tarihinde kurulan Trabzonspor Sportif Yatırım ve Ticaret A.Ş. bir Trabzonspor Kulübü Derneği’ne ait bir kuruluş olan Trabzonspor Futbol İşletmeciliği Ticaret A.Ş. ile yüzde 100 iştirak olmuştur. Kurulan bu şirket, 13.01.2005 tarihinde Trabzonspor Futbol İşletmeciliği Ticaret A.Ş. ile yapmış olduğu “Lisans Kiralama Sözleşmesi” ile birlikte Trabzonspor haklarını ve markalarını 30 yıllığına bünyesine almıştır. Yine aynı tarihte bu iki şirket arasında yapılan

“Profesyonel Futbol Takımı Kira Sözleşmesi” ile Şirket, profesyonel futbol takımını bünyesine almıştır. Son olarak yine iki taraf arasında aynı tarihte 30 yıllığına yapılan “Temlik Sözleşmesi” ile Şirket, stadyum gelirleri, sponsorluk, Tv yayın hakkı, reklam gibi gelirlerini Trabzonspor Sportif A.Ş. ismiyle BIST’te yer alan şirketler arasında dağıtılabılır karın tamamını dağıtmayı taahhüt ederek tek örnek olmayı başarmıştır. (Aydın vd. 2007).

Şirkete ait 6 Milyon 250 Bin TL’lik nominal değerli 25 milyonluk sermayenin yüzde 25’ine denk gelen hisse senetleri SPK tarafından kayda alınmıştır. Sabit fiyatla talep toplama ve bakiyeyi yüklenim yoluyla 06-07-08.04.2005 tarihinde 1 TL nominal değerli her bir hisse senedinin 5,25 TL’den halka arzı gerçekleştirilmiştir. “TSPOR” kodu ile hisse senetleri, BIST’te 15.04.2005 tarihi itibariyle BIST yönetim kararı sonucunda halka arz edilmeye başlamıştır. Şirket, yapılan bu halka arz işlemi sonucunda 24.30 Milyon Dolar gelir elde etmeyi başarmıştır. Kurumlar vergisinden muaf yapıda bulunan şirket, herhangi bir neden kabul edilmeksizin ticari faaliyette bulunamamaktadır. (Aydın vd. 2007).

Şirket ile Futbol A.Ş. arasında imzalanan Futbol Takımı Kira Sözleşmesi’ne göre Şirket, 2004-2005 futbol sezonunda 100 Bin Dolar, gelecek sezonlar için, bir önceki yıl brüt gelirlerinin yüzde 1’i olarak profesyonel takımı kira sözleşmesine bağlı olarak ödeme yükümlülüğündedir (Sultanoğlu 2008).

Şirketin halka açılma bilgileri Tablo 9’da gösterilmiştir.

Tablo 9: Trabzonspor Sportif A.Ş. nin Halka Açılma Bilgileri (Sultanoğlu 2008)

Halka Açılma Tarih	06-07-08.04.2005
Halka Açılma Tutarı(TL)	6.250.000
Halka Açılma Oranı(%)	25
BIST’te İşlem Görmeye Başlanan Tarih	15.04.2005
Konsorsiyum Lideri	Deniz Yatırım Menkul Kıymetler A.Ş.
Halka Açılma Satış Fiyatı(TL)	5,25
Halka Açılma Hasılatı	32.812.500 TL(24 Milyon\$)
Halka Açılma Piyasa Değeri	131.250.000(96Milyon \$)

İKİNCİ BÖLÜM

FUTBOL KULÜPLERİNE AİT GELİRLERİ-GİDERLERİ İLE FUTBOL KULÜPLERİNİN VERGİSEL BOYUTU VE MUHASEBELEŞTİRİLMESİ

Futbol sporuna ait kulüplerin ekonomik yapısını incelemek ve mali tabloları hakkında bilgi edinmek için 2. Bölümde klüplerin gelirleri-giderleri, vergisel boyutu ve muhasebeleştirilmesinden bahsedilecektir.

2.1 FUTBOL KULÜPLERİNİN GELİRLERİ

Futbolun spordan endüstriyellemeye geçme süresinde, spor kulüplerinin değişime uğramış olduğu amatör veya profesyonel olmasına bakılmaksızın her futbol kulübünde görülebilir. Gerçekleşen değişim süreci aslında daha çok gelişim süreci olarak tanımlanabilir. Bu gelişim süreci içerisinde futbola ait taraftar kitlesinin değişimi, yıldız futbolcu profilinin değişimi, başarılı futbol takımı görüşünün değişimi hatta takımların taktiklerinin değişimi bile yer almaktadır. (Soygüden, 2016).

Futbol kulüpleri, futbola olan ilgi, alaka ve bağlılığın artması sonucunda bu ilerleyen yapının gerisinde kalmamak ve beklentileri karşılamak finansal yapılarında çeşitli değişikliklere gitmişlerdir. Buna bağlı olarak kulüpler şirketleşerek kar amacı gütmeye başlamışlardır. Bunlarla birlikte çok farklı kaynaklar elde etmişlerdir ve çeşitli gelirler elde etmeye başlamışlardır. (Soygüden 2016).

Bu gelirler ve çeşitleri açıklanacaktır.

2.1.1. Karşılaşma Gelirleri

Futbol kulüplerine ait dikkat çeken gelirlerden bir tanesi karşılaşma gelirleridir. Öyledir ki Manchester United, Barcelona, Real Madrid, Paris Saint Germain, Bayern Munich, Manchester City gibi dünya kulüpleri yüksek gelirlerinin hatırı sayılır bir

bölümünü maç günü gelirlerinden elde etmektedir. Örneğin; Deloitte Para Ligi 2017 1.si Manchester United 689 Milyon Avroluk gelirinin %20'sini(137 Milyon Avro) maç günü gelirlerinden elde etmiştir.(Deloitte 2017)

Deloitte Para Ligi 2017 raporuna göre dünyada en çok gelir elde eden 20 futbol kulübü tablo 10'da gösterilmiştir.

Tablo 10: Dünyada En Yüksek Gelir Elde Eden ilk 20 Futbol Kulübünün Maç Günü Gelirleri(2016)

Kulüp	Maç Günü Gelirleri(€)	Maç Gelirlerinin Toplam Gelirdeki Yüzdelerik Dilimi(%)
Manchester United	137,5 Milyon	20
Barcelona	121,4 Milyon	19
Real Madrid	129 Milyon	21
Bayern Munich	101,8 Milyon	17
Manchester City	70,2 Milyon	13
Paris Saint Germain	92,5 Milyon	18
Arsenal	133,6 Milyon	29
Chelsea	93,2 Milyon	21
Liverpool	75,9 Milyon	19
Juventus	43,7 Milyon	13
Borussia Dortmund	61,1 Milyon	22
Tottenham Hotspur	54,6 Milyon	19
Atletico De Madrid	36 Milyon	16
Schalke 04	51,2 Milyon	23
AS Roma	28,4 Milyon	13
AC Milan	25,9 Milyon	12
Zenit Saint Petersburg	10,3 Milyon	5
West Ham United	36 Milyon	19
Internazionale	25,7 Milyon	14
Leicester City	15,4 Milyon	9

Bunların yanı sıra Deloitte Para Ligi 2017 raporuna göre 2015-2016 sezonunda Fenerbahçe dünyada 25. Galatasaray 26. sıradayken Beşiktaş ve Trabzonspor bu sıralama içerisinde girememişlerdir. Fakat 2016-2017 sezonu içerisinde hiçbir Türk futbol kulübü ilk 30'da kendine yer bulamamıştır (Deloitte 2017).

Türkiye Süperligi'nde ise 2016-2017 sezonunda en çok maç günü geliri elde eden futbol kulübü 521 Milyon 158 Bin TL ile Beşiktaş olmuştur (<http://www.ekovitrin.com/dergi2017/kasim/3-futbol.pdf>).

TFF Kuruluş Kanunu'na ait 2. maddeye göre Türkiye sınırları içerisinde oynanacak olan bütün karşılaşmaların düzenlemeleri, profesyonel futbol talimatı ve futbol karşılaşma talimatına göre TFF sorumluluğu altındadır ve TFF tarafından yapılır (Türkiye Futbol Federasyonu Kuruluş Ve Görevleri Hakkında Kanun, 17.06.1992 tarihli ve 21273 sayılı Resmi Gazete, md.2.).

TFF tarafından düzenlenen bütün karşılaşma hasılatları spor kulübüne aittir. Fakat bu hasılat, federasyonun belirlemiş olduğu karşılaşma hasılatlarının dağıtılmasına ilişkin talimat hükümlerine bağlı olarak dağılır (Güven, 2010).

Futbol kulüplerinin oynayacakları maçlar için stadyumları kiralaması halinde, profesyonel olan futbol kulüplerinin elde ettikleri maç bileti satışı brüt gelirlerinin yüzde 10'u federasyon payı olarak iki iş günü içerisinde federasyon hesabına yatırılmalıdır. Elde edilen brüt gelirden, Katma Değer Vergisi(KDV)nin ve federasyona verilen payın çıkarılmasından sonra geriye kalan miktarın yüzde 18'i Gençlik Spor İl Müdürlüğü'ne verilir (Güven 2010).

Futbol müsabakalarında kullanılmakta olan biletler, kombine bilet ve teberrü bilet olarak iki çeşittir.

2.1.1.1. Kombine (Sezonluk) Biletler

Bir futbol kulübünün bir sezon boyunca kendi evinde oynayacağı maçlar için sezon başında satışa çıkardığı biletlerdir. Kombine biletler futbol takımlarının kendi evinde oynadığı her karşılaşmayı kapsar. Bu kapsama; kupa maçları, avrupa maçları veya kendi kıtasına ait turnuvalardaki maçlar da girmektedir. Kombine biletin ücreti sezon başında peşinen ödenmelidir.

Kombine biletin tercih edilmesinin sebebi toplam bir sezon boyunca tek maçlık bilet almaktan daha uygun fiyata gelmesi önemli bir etkidir.

2.1.1.2. Teberru Bilet

Teberru bilet, kulüplerin biletleri yapılan bağışlar olarak göstererek indirimli bilet satması durumudur. Dernekler Kanunu'na bağlı kalarak kulüp derneklerine yapılan yardım ve bağışları içeren bir bilet türüdür. Teberru bilet, vergiye dahil olmama özelliğine sahip olmasından dolayı kulüpler tarafından tercih edilebilir. Bu biletlerin diğer bir kullanım nedeni ise yüksek fiyatlı biletleri daha uygun bir fiyat düzeyine indirmektir.

2.1.2. Sporcu Transfer Gelirleri

Futbolun global bir spor olmasından dolayı futbolcular sürekli takım değiştirmektedir. Bir futbolcunun bir takım ile sözleşmesi bitmeden önce başka bir takıma gitmesi durumunda bonservis bedeli ödenir. Bu bonservis bedelinin sağladığı gelir transfer geliri olarak adlandırılır (<http://www.bbc.com/turkce/vert-cap-41094434>).

Bonservis bedeli, bir futbolcunun bir kulüp ile sözleşmesi devam ederken başka bir kulübe transfer olması durumunda, futbolcuyu transfer eden kulübün ödemekle yükümlü olduğu bedel olarak tanımlanabilir. Kısacası sözleşmesi devam etmekte olan bir futbolcuyu transfer etmek için ödenen bedeldir. Bu bedel, sözleşme hakkına sahip kulüp tarafından istenilen fiyatta belirlenebilmekte veya sözleşmesinde serbest kalma bedeli maddesi adı altında bulunabilmektedir.

Türkiye'de 2017 yaz transfer döneminde Türkiye Ligi takımları 101 Milyon € transfer ücreti ödemişlerdir. Buna karşılık transfer gelirleri ise 86,4 Milyon €'dur. Bununla birlikte Türkiye'de ilk defa bu sezon 100 Milyon €'nun üstünde transfer harcaması yapılmıştır. Bu transfer harcamalarında en büyük pay 39,5 Milyon € ile Galatasaray'a aittir (<http://www.haberturk.com/ekonomi/is-yasam/haber/1626198-super-lig-kulupleri-bonservis-harcamasinda-ilk-kez-100-milyon-euro-barajini-asti?>).

Avrupa'da 2017 yaz dönemi harcamaları ve gelirleri Tablo 11'de gösterilecektir.

Tablo 11:Avrupa Liglerinde 2017 Yaz Transfer Dönemi Harcamaları ve Gelirleri

Ligler	Transfer Harcamaları (Milyon EURO)	Transfer Gelirleri (Milyon EURO)	Toplam Bilanço (Milyon EURO)
İngiltere Premier Lig	1.591.185	842.425	-748.760
İtalya Serie A	898.460	766.735	-131.725
Fransa Ligue 1	678.700	570.000	-108.700
İspanya La Liga	559.050	687.250	128.200
Rusya Premier Liga	124.100	46.000	78.100
Türkiye Süper Lig	100.902	86.420	- 14.482
Belçika Jupiler Pro League	76.070	132.580	56.550
Hollanda Eredivisie	67.100	205.190	138.090
Portekiz Liga NOS	64.840	299.100	234.270
Almanya Bundesliga	621.780	534.730	-87.050
TOPLAM	5.019.017	4.436.660	-----

NOT: Bu sayılar sadece bonservis gelir ve giderlerini içermektedir. Futbolcu ücretleri dahil değildir.

2.1.3. Üye Aidat Gelirleri

Kulüp üyeleri tarafından derneğe üye olmaları sebebiyle doğan ve ödenmediği takdirde üyeliği dondurulması gereken üye aidat gelirleri her futbol kulübü derneğinde farklı ücretlerde olabilmektedir. Yani kısacası kulüp üyelerinin derneğe ödemekle yükümlü oldukları ve kulübün geliri olarak gösterilen kalemdir.

Üye aidat gelirleri, büyük kulüpler açısından çok fazla önem taşımasa da yeni kurulmuş ve düşük bütçeli kulüpler açısından önem taşıyan bir gelir türüdür.

2.1.4. Bağış ve Yardımlar

Buldukları statüye bakıldığında, futbol kulüpleri dernek hükmünde bulunmaktadır.(<http://www.rasimsezer.net/index.php/yayinlarimiz/makaleler/81-vergi-hukuku-acisindan-bagis-ve-yardimlar>). Kulüplerin faaliyetlerini daha iyi yürütebilmesi açısından Gençlik Spor Genel Müdürlüğü bütçesinde yer alan yardım ödenekleri şu şekilde belirtilmiştir;

- Kira ve benzeri zorunlu giderler
- Sigortalama ve sosyal güvenlik hizmetleri,
- Spor malzemesi, araç ve gereç,
- Tüzüklerindeki amaç doğrultusunda eğitim, bilim, kültür ve sanat faaliyetleri,
- Tesis yapımı, bakımı, onarımı,
- Sağlık hizmetleri (<https://www.dernekle.gov.tr/tr/Mevzuat/meri-yonetmelikler/Genclik-Spor-Kul%C3%BCpleri-Yonetmeli.aspx>).

Bunlara istinaden bazı futbol kulüpleri çok yüksek miktarda bağışlar alabilmektedirler. Bağış ve yardımlar da bu şekilde gelirlerinin önemli bir kısmını oluşturmaktadır (Güven 2010).

Anonim Şirket olarak işlem gören futbol kulüplerine yapılan bağışların vergi uygulamasına göre gider olarak gösterebilmek mümkün değildir. Buna bağlı olarak futbol kulüplerine yapılan bağışların sponsorluk sözleşmesine uygun bir şekilde yapılması gerekmektedir (Güler 2007).

Futbol kulüplerine teşvik fonu ismi verilerek yapılan yardım ve bağışların yüzde 10'u TFF'ye aktarılmalıdır. Uluslararası alanda faaliyet gösteren futbol kulüpleri ve ülke federasyonlarına FIFA ve UEFA, bağış ve yardımda bulunmaktadır (Güven 2010).

2.1.5. İsim Hakkı Gelirleri

İsim hakkı gelirleri, futbol kulüplerinin sponsorluk yoluyla reklam aldıkları ve gerçekleştirdiği müsabakalarda faaliyetlerde kullanılmak üzere ve bu faaliyetlerin

yayınlanması şartıyla ayrıca şans oyunlarında, bilgisayar oyunlarında ve bunlara benzer faaliyetlerde kulüplerinin isminin kullanılmasına izin vermesinden doğan gelir türüdür. (<http://www.vergidegundem.com/tr/customPaper?publicationFile=&id=775363&headerId=774917&articleId1=774944&articleId2=774996&articleId3=775105&articleId4=775139&articleId5=775363&articleId6=&articleId7=&articleId8=&articleId9=&articleId10=&articleId11=&articleId12=&articleId13=&articleId14=&articleId15=&articleId16=&articleId17=&articleId18=&articleId19=&articleId20=&articleId21=&articleId22=&articleId23=&articleId24=&articleId25=>).

Ayrıca futbol kulüplerinin, isimlerinin, logolarının, futbolcularının fotoğrafları veya imzalarının ticari mallar üzerinde kullanılması durumunda veya kiralanması, devredilmesi gibi durumlarda elde etmiş oldukları gelirler de isim hakkı gelirlerine dahildir. (Güven 2010).

İsim hakkı gelirleri ile ilgili 14 Mart 2009 tarihinde Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü'nden "Spor Toto Teşkilat Başkanlığı İsim Hakları Yönetmeliği" yayınlanmıştır. Bu yönetmeliğe göre isim hakları şartları şu şekildedir;

1. İsim hakkına sahip olabilmek için yapılan spor müsabakası veya etkinliğinin programa dahil olması, tamamlanması veya sonucunun federasyon tarafından resmileştirilmesi gerekmektedir.
2. Programa dahil olup sonradan iptal edilen karşılaşmalarda isim hakkı ödenmemektedir. Fakat karşılaşma ilerleyen zamanlardaki bir tarihte devam ederse isim hakkı ödenebilmektedir.
3. Eğer ortada zorlayıcı nedenler var ise federasyonun vereceği karar dikkate alınmaktadır
4. Yapılan program hem takım ismi hem de ferdi sporcunun ismi yer alıyorsa ve bu etkinlik tek olarak kabul ediliyorsa isim hakkı ödemesi sporcuya yapılmaktadır.
5. İhtimal sabit olan ve ortak bahis oyunlarının programlarında ismi yer almayan takımlara, sporculara spor kulüplerine isim hakkı ödenmemektir.

Yine aynı yönetmelikte yer alan isim hakkı miktarı yönetim kurulu tarafından belirleneceği belirtilmiştir. Ayrıca bunlara istinaden şike ve doping ile ilgili bir soruşturma devam ediyorsa isim hakkı ödenmez eğer isim hakkı ödenmiş şike ve doping yapıldığı tescil edilmişse isim hakkı yasal faizi ile geri alınır (<http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2009/03/20090314-22.htm>).

2.1.6. Yayın Hakkı (Havuz) Gelirleri

Global bir spor dalı olarak faaliyetini sürdüren futbolda dünyanın geniş kitlelerine ulaşmasında televizyon yayınlarının büyük etkisi olduğu görülmektedir. Bu yayınlar futbol kulüplerinin gelirleri açısından çok büyük bir kaynaktır.

Yayın gelirleri oluşmadan önce, maç hasılatları ve futbolcu transferleri gibi gelirler futbol kulüplerinin önemli gelir kaynağıyken günümüz futbol piyasasında futbol kulüplerinin en yüksek gelir kaynağı yayın gelirleri olmuştur. Yayın gelirleriyle birlikte artan reklam ve sponsorluk kaynakları futbol kulüplerinin gelirlerinin neredeyse %75ini oluşturmaktadır (Güven 2010).

Dünya piyasasında 2017 Deloitte raporuna göre 2016 yılında en çok gelir eden 20 futbol kulübünün yayın gelirleri miktarları ve toplam gelirlerinin içerisindeki oranları Tablo:12'de gösterilecektir.

Tablo 12: Dünyada En Çok Gelir Elde Eden 20 Futbol Kulübünün Yayın Gelirleri (Deloitte 2017).

Kulüpler	Yayın Gelirleri (Milyon €)	Yayın Gelirleri (%)	Toplam Gelirler (Milyon €)
Manchester United	187,7	27	689
Barcelona	202,7	33	620,2
Real Madrid	227,7	37	620,1
Bayern Munich	146,6	25	592
Manchester City	215,8	41	524,9
Paris Saint German	123,1	24	520,9
Arsenal	192	41	468,5
Chelsea	191,1	43	447,4
Liverpool	168,1	42	403,8
Juventus	195,7	57	341,1
Borussia Dortmund	82,6	29	283,9
Tottenham Hotspur	147,6	53	279,7
Atletico de Madrid	139,4	61	228,6
Schalke 04	75	33	224,5
AS Roma	154	71	218,2
AC Milan	88	41	214,7
FC Zenit Saint Petersburg	40,4	21	196,5
West Ham United	115,9	60	192,3
Internaziale	98,6	55	179,2
Leicester City	126,6	74	172,1

Türkiye’de yayın gelirleri 5 farklı gruba ayrılarak dağıtılmaktadır. Ayak bastı parası, performans parası, sıralama ödülü, geçmiş şampiyonluk primi şeklindedir. Geçmiş şampiyonlukları verilen primler 2016-2017 sezonunda toplam yayın gelirlerinin %11’ini oluşturmuştur. 5 klübün 61 şampiyonluğuna dağıtılan prim 109,8 Milyon TL olmuştur. Son dört sezonluk şampiyonluk primi dağılımı ise Tablo 13’te gösterilmiştir (<http://www.ajansspor.com/futbol/galeri/11-08-17/169373/2017-18-sezon-gelirleri-belirlendi/#5>).

Tablo 13: Türkiye Ligi Dört Sezonluk Şampiyonluk Primleri

Futbol Sezonları	Şampiyonluk Başına Prim(TL)
2014-2015	1.430.000
2015-2016	1.600.000
2016-2017	1.800.000
2017-2018	2.700.000

2017-2018 sezonunda ligde sıralamada ilk 6’ da bulunan takımlara ödenecek lig sıralama ödülü 82 Milyon TL olmuştur. 2016-2017 sezonunda bu tutar 59.475.000 TL, 2015-2016 sezonunda 53.250.000 TL, 2014-2015 sezonunda ise 46.500.000 TL olarak görülmüştür (<http://www.ajansspor.com/futbol/galeri/11-08-17/169373/2017-18-sezon-gelirleri-belirlendi/#5>).

Türkiye Süper Ligi’nde bulunma payı olarak kulüp başına 2017-2018 sezonunda 30 Milyon TL’ye çıkmıştır. 2016-2017 sezonundaki miktar 20 Milyon TL, 2015-2016 sezonunda 18 Milyon TL, 2014-2015 sezonunda ise 16 Milyon TL’dir (<http://www.ajansspor.com/futbol/galeri/11-08-17/169373/2017-18-sezon-gelirleri-belirlendi/#5>).

Türkiye Ligi’nde kulüplere 2016-2017 sezonunda aldıkları galibiyet ve beraberliklere göre dağıtılan toplam performans ödülü 459 Milyon TL olarak görülmüştür. Bu miktar toplam havuz gelirlerinin %46 sını oluşturmuştur. Bu miktarlar 2015-2016 sezonunda 397.800.000 TL, 2014-2015 sezonunda ise 347.625.000 olarak kayıtlara geçmiştir. Kulüplerin galibiyet başına primleri 2016-2017 sezonunda 1.5 Milyon TL iken 2017-2018 sezonunda 2.2 Milyon TL’ye yükselmiştir. Beraberlik

primleri ise 2016-17 sezonunda 750.000 TL iken 2017-2018 sezonunda 1.1 Milyon TL olmuştur (<http://www.ajansspor.com/futbol/galeri/11-08-17/169373/2017-18-sezon-gelirleri-belirlendi/#5>).

Türkiye’de Beşiktaş, Fenerbahçe ve Galatasaray kulüpleri 2016-2017 sezonunda toplam yayın gelirinin %30,7’sini kendi aralarında paylaşmışlardır. Diğer 15 kulüp ise kalan %69,3’lük kısmı paylaşmışlardır. Beşiktaş, Fenerbahçe, Galatasaray ve Trabzonspor’un 2016-2017 sezonu yayın gelirleri Tablo 14’te gösterilmiştir.

Tablo 14: Türkiye’de 4 Büyük Futbol Kulübünün 2016-2017 Sezonu Yayın Gelirleri

Kulüpler	Ayak Bastı Parası (TL)	Performans Parası (TL)	Sıralama Ödülü(TL)	Geçmiş Şampiyonluk Primi(TL)	TOPLAM (TL)
Beşiktaş	30.000.000	59.400.000	27.000.000	40.500.000	156.900.000
Fenerbahçe	30.000.000	47.300.000	15.000.000	51.300.000	143.600.000
Galatasaray	30.000.000	48.400.000	10.000.000	54.000.000	142.400.000
Trabzonspor	30.000.000	40.700.000	3.000.000	16.200.000	89.900.000

Türkiye’de yayın gelirleri her geçen yıl artmaktadır. Bunun sebebi geçen yıllar sürecinde süreli ihaleler verilerek en çok yayın geliri verebilecek olanın seçilmesidir. Türkiye’de 1996-1997 sezonundan beri yayın ihaleleri Tablo 15’te gösterilecektir.

Tablo 15: Türkiye’de Futbol Maçlarının Yayın Süreci

Futbol Sezonları	Süre(Futbol Sezonu)	Miktar(\$)
1996-1997	3	140.000.000
1999-2000	1	60.000.000
2000-2001	3,5	465.000.000
2004-2005	4	543.400.000
2008-2009	2	280.000.000
2010-2011	4	321.000.000*
2017-2018	5	440.000.000*

*Yıllık Miktarı Göstermektedir.

2.1.7. Sponsorluk Gelirleri

Sponsorluk, herhangi bir kuruluşun spor, kültür gibi etkinliklere reklam amacıyla veya bir yardım gözetmeksizin karşılıksız bu etkinliklerin giderlerinin bir bölümünü veya tamamını karşılamasıdır. Sponsor olan kuruluş veya kurum, sponsorluk sayesinde olumlu bir imaj sahibi olabilme fırsatını değerlendirebilmektedir. Sportif açıdan sponsorluk ise, bir kulübün veya bireysel bir sporcunun faydasına nakit para desteği, eşya desteği veya taşıma desteğinde bulunarak bu kulüplerin ve sporcuların logoları, fotoğrafları, imzaları, isimleri gibi haklarından fayda sağlamak için veya bir fayda gözetmeksizin kurum veya kuruluşlar tarafından yapılabilmektedir.(Güven 2010).

Sponsorluğu reklamdan ayrı bir kavram olduğu kabul edilerek Almanya’ya göre ABD’nin aksine sponsorluğa ait en modern görünüş biçimi program sponsorluğudur (http://www.futbolekonomi.com/index.php/haberler-makaleler/hukuk/172-murat-baaran/249-tuem-yoenleriyle-spor-futbol-sektorunde-sponsorluk-ve-vergi-uygulamalar.html#_ftn1).

Futbol sponsorluğu açısından konu ele alındığında kulüplerin reklam ve maç geliri gibi gelirlerine futbolun endüstriyellesmesinden kaynaklanan endüstriyel bir gelir kalemi olarak görülen sponsorluk gelirleri de eklenmiştir. Gerçekleşen bu değişim sayesinde futbolun daha geniş bir kitleye yayılmasına ve futbolun gelişmesine katkı sağlamıştır. Bu gelişim futbolun gelirlerini de büyük miktarda arttırmıştır (<http://sponsorluk.gov.tr/Home/Content/46#1>).

Türkiye’de 2017-2018 sezonuna bakıldığı zaman TFF’nin kendi sponsorları hariç, Türkiye Süper Ligi’nde 189 sponsor marka bulunmaktadır. Bir markanın birden fazla kulübe sponsor olabilmesinden dolayı sponsorluk sayısı 264’e ulaşmıştır. Bu sayılar 2016-2017 sezonuna göre sponsor sayısında %30 yakın oranda artış olduğunu göstermektedir (<http://www.pazarlamasyon.com/pazarlama/markalarin-futbol-dünyasin-daki-sponsorluk-yarisi/>).

Türkiye’deki dört büyük futbol kulübünün 2017-2018 sponsorluk gelirleri Tablo 16’da gösterilecektir.

Tablo 16: 2017-2018 Türkiye’deki Dört Futbol Kulübünün Sponsorluk Gelirleri (<https://blog.anasponsor.com/2017-2018-super-lig-5-buyuklerin-forma-gelirleri-infografi/>).

Takım	Stadyum	Forma Göğüs(Türkiye)	Forma Göğüs(Avrupa)	Forma Sırt	Forma Kol	Forma Şort	Toplam
Beşiktaş	7 Milyon \$	5 Milyon \$	-	3.3 Milyon \$	2 Milyon \$	1 Milyon TL	17.5 Milyon \$
Fenerbahçe	9 Milyon \$	-	4 Milyon \$	3 Milyon \$	-	-	12 Milyon \$
Galatasaray	10 Milyon \$	10.5 Milyon TL	-	5 Milyon TL	-	-	14.5 Milyon \$
Trabzonspor	5.9 Milyon \$	3.2 Milyon TL	-	-	-	-	7.9 Milyon \$

Sponsorluk gelirlerini çeşitlendirerek üç grupta incelemek mümkündür. Bu üç gelir çeşidi açıklanacaktır.

2.1.7.1. Sporun Niteliği Bakımından Sponsorluk Türleri

Niteliğine bakılarak sponsorluk iki farklı grupta incelenebilmektedir. Bunlar ürün sponsorluğu ve kurumsal sponsorluk olarak adlandırılır.(Güven 2010).

Ürün sponsorluğu, sponsor olmak isteyen işletmelerin veya kuruluşların kendilerine ait ürünlerin kullanımını, sponsor olmak istediği spor kulüplerine vermesi olarak tanımlanabilir. Spor eşyaları, materyalleri veya malzemeleri üreten bir işletmenin sponsor olduğu kulübün sporcularının teçhizat ihtiyaçlarını karşılaması veya bir otobüs firmasının sponsor olduğu kulübün taşıma ihtiyacını karşılaması buna örnek gösterilebilir. (Güven 2010),

Kurumsal sponsorluk ise tanım olarak, ürün sponsorluğu gibi ürün temini veya bahsedilen örnekteki gibi ulaşım temini yerine, sponsor olmak isteyen işletmenin veya kuruluşun kurumsal kimliğini kullanarak futbol kulübüne ait finansal, ticari veya hukuksal işlemlerini üstlenmesi olarak açıklanabilir. (<http://www.futbolekonomi.com/index.php/haberler-makaleler/hukuk/172-murat-baaran/249-tuem-yoenleriyle-spor-futbol-sektorunde-sponsorluk-ve-vergi-uygulamalar.html>).

2.1.7.2. Aktarım Bakımına Göre Sponsorluk Türleri

Finansal sponsorluk ve aynî sponsorluk olarak ikiye ayrılmaktadır.

Finansal sponsorluk, desteklenene doğrudan para aktarımı yapılmasıdır. Aynı sponsorluk ise desteklenenin gerçekleştirme hedefinde bulunduğu organizasyon veya faaliyetinin sonuçlanması ya da gerçekleşmesi için araç-gereç, teçhizat, spor malzemesi ve ulaşım gibi çeşitli şeylerinin destekleyen işletme tarafından karşılanmasıdır ([http://www.futbolekonomi.com/index.php/haberler](http://www.futbolekonomi.com/index.php/haberler-makaleler/hukuk/172-murat-baaran/249-tuem-yoenleriyle-spor-futbol-sektorunde-sponsorluk-ve-vergi-uygulamalar.html)

-makaleler/hukuk/172-murat-baaran/249-tuem-yoenleriyle-spor-futbol-sektorunde-sponsorluk-ve-vergi-uygulamalar.html).

2.1.7.3. Desteklenen Bakımına Göre Sponsorluk Türleri

Şahıs sponsorluğu ve proje sponsorluğu olarak 2 grupta incelenmektedir. Şahıs sponsorluğu, tek bir kurum veya tüzel kişi destek olunan sıfatı taşıyabilmektedir. Desteklenmekte olan şahıs veya kurumun profesyonel veya amatör olması gözetmeksizin yapılabilir.(<http://www.futbolekonomi.com/index.php/haberler-makaleler/hukuk/172-murat-baaran/249-tuem-yoenleriyle-spor-futbol-sektorunde-sponsorluk-ve-vergi-uygulamalar.html>).

Proje sponsorluğu, bir organizasyon, etkinlik veya icramın desteklenmesi olarak tanımlanabilir(<http://www.futbolekonomi.com/index.php/haberler-makaleler/hukuk/172-murat-baaran/249-tuem-yoenleriyle-spor-futbol-sektorunde-sponsorluk-ve-vergi-uygulamalar.html>).

2.1.8. Stat, Tesis ve Kira Gelirleri

Gelir türleriyle kıyaslanadığında yayın gelirlerinin hemen arkasından gelen stat, tesis ve kira gelirleri, kulüplerin en çok gelir ettikleri bir kaynaktır. Stadyum içerisinde sponsorluk ve reklam gelirleri, kombine bilet satışları, stat içerisi alanların işletilmesi, maç bileti satışları ve stadyumun farklı etkinlikler için kiralanarak gelir elde edilmesi gibi çeşitli gelirlerden oluşan bu gelir, büyük kulüpler için çok büyük bir gelir kaynağı olmaktadır (Tutal 2013). Tesis ve kira gelirleri, bu tanımdan da anlaşılacağı üzere 3. kişilere kulüp tesislerini, stadyumlarının içerisinde etkinlikler düzenlemesine izin verdiği zaman elde ettiği gelirlerdir.

2.1.9. Lisanslı Ürün Satışı Gelirleri

Büyük kulüplere bakıldığı zaman kendilerine ait lisanslı ürünlerinin satışlarından, büyük gelirler sağlamaktadırlar. Kulüpler lisanslı ürünlerin kendileri tarafından satılıp gelir olmasının yanı sıra başka firmalara kendilerine ait logolarını kullanmasına izin vererek gelir sağlayabilmektedir. Lisans izni verirken belirli bir ücret olarak gelir edilir ve satılan ürünlerden de belirli bir pay olarak gelir elde edilmektedir (Tutal 2013).

Takım ürünlerine verilebilecek en güzel örneklerden bir tanesi Fenerbahçe'nin Roberto Carlos'u transfer ettiği dönem gösterilebilir. Fenerbahçe Roberto Carlos'un imza attığı günden itibaren 24 saat içerisinde 75 bin forma satışı yapmıştır. Roberto Carlos'un bir yıllık ücreti 4.5 Milyon Avro olduğu düşünülerek 100 bin forma satışı bu yıllık ücreti karşılamaya yetmekteydi (Soygüden 2016).

2.1.10. Tazminat ve Cezalar

Spor mevzuatları düzenlemelerine bağlı olarak, kulüp ya da sporcunun kazandığı başarılar sonucunda kulübün elde ettiği prim, ödül vb. gelirler olduğu gibi sporcu ve rekabet halinde bulunan spor kulüplerinin, talimatlara ve düzene uymayan fillerde bulunmaları sonucunda, mağduriyet sıfatında bulunan kulüp tarafından tazminat ve ceza gibi haklar gelir olarak kazanılabilir (Güven 2010).

Futbol müsabakalarında konuk takım taraftarlarının stadyuma verdiği zararlar gibi durumlarda federasyon tarafından verilen cezalar ev sahibi takıma gelir olarak yansımaya buna örnek olarak gösterilebilir (Güven 2010).

Tazminatın ve cezaların caydırıcı özelliği olması da önemli bir etkidir. Bu caydırıcılığı sayesinde daha disiplinli ve kurallara uygun müsabakalar ortaya çıkmaktadır (Güven 2010).

2.1.11. Reklam Gelirleri

Futbol kulüplerinin yüksek gelir elde ettiği bir başka gelir kalemi de reklam geliridir. Reklam futbol kulüpleri için, bir hizmet veya işin ticari amaçlı tanıtılmasıyla her türlü spor eşyasına eklenecek logo, resim, yazı ve benzeri şekiller anlamına gelmektedir. Futbol kulüpleri stadyum, antreman sahaları, medya kanalları veya reklam panoları aracılığıyla reklamdan elde edilen gelir adı altında gelir sağlayabilmektedirler. Reklam gelirlerine ait en önemli gelir stadyum reklamları olarak görülmektedir. Futbol kulüplerinin en önemli reklam gelir kaynakları stadyum ve antreman tesisleri reklam kaynaklarıdır (Güven 2010).

Futbol kulüpleri formalarına aldıkları reklamlarda T.F.F.'ye ait "Sportif Ekipman Talimatı" na uymak zorundadırlar. Bu talimatlarda belirtilen şartlar şu şekilde gösterilecektir;

- a.) Futbol kulüpleri müsabakalara dahil olan futbolcuların sportif ekipmanlarına reklam alabilmektedirler.
- b.) Çorapların üstünde üretici logoları sayılmaksızın reklam bulunabilmektedir. Bunun boyutu 20cm²'den fazla olamaz.
- c.) Futbolcular sportif ekipmanlar içerisinde giyecekleri kıyafetlerde slogan veya reklam bulunduramamaktadır ve gösteri amacı güderek malzeme saklayamazlar, bulundurulamazlar ve kullanamazlar.
- d.) Futbol kulüpleri spor ekipmanlarındaki reklamları ne şekilde taşıyacaklarına kendileri karar verebilmektedirler. Bahsi geçen durum forma setlerini içermemektedir. Alınan reklamların mevzuata uygunluğu futbol kulübü sorumluluğundadır.
- e.) Her reklam alanı sadece bir reklam için kullanılabilir.

Formalara ait talimatlar ise şu şekilde belirtilmiştir;

- a.) Formalarda, arka tarafta numaraların üstünden başka yerde reklam bulundurulamaz ve formaların ön tarafı, sağ, sol kol tarafından başka bir yerde reklam bulundurulamaz.
- b.) Forma ön yüzündeki reklam boyut olarak 200 cm²'den fazla olamaz. Eğer reklamlar kullanım hakları elde edilirse ay-yıldızlı amblemi ve kulüp amblemini kapatmamalıdır.
- c.) Formalarda arka yüzde bulunan reklamlar boyut olarak en 150 cm²'yi geçemezler. Arka yüzde bulunan reklam forma numaralarını gizlememelidir ve yerini değiştirmemelidir.
- d.) Kollarda bulunan reklamların boyutu 50 cm²'yi geçmemelidir. (T.F.F. Sportif Ekipman Talimatı 08.08.2016)

Profesyonel futbol müsabakalarının oynandığı statlar, statların işletilmesinden sorumlu olan Gençlik Spor Genel Müdürlüğü (GSGM) ile bu statları Gençlik Spor Genel Müdürlüğü'nden kiralayan veya bu statların kullanımı ile ilgili intifa ve üst hakkı tesis ettiren kulüpler tarafından reklam alınmaktadır (Güven 2010).

2.1.12. Diğer Gelirler

Futbol kulüplerinin derneklerin düzenlediği balo, piyango, konferans, eğlence, konser, yarışma ve yaptıkların yayınlardan sağladıkları gelir türleridir (Güven 2010).

2.2. FUTBOL KULÜPLERİNİN GİDERLERİ

Futbol kulüplerinin gelir kaynakları ile birlikte bir çok gider kalemi de bulunmaktadır. Gelir kaynaklarını arttırmak için futbol kulüpleri çoğunlukla giderlere katlanmaktadırlar.

2.2.1. Futbol Takımı Kira Giderleri

Futbol kulüplerinin çoğu kira giderlerine katlanmaktadırlar. Bunlardan bir tanesi stadyum kira giderleridir. Birçok büyük kulübün kendine ait stadyumu olmasına rağmen stadyumu olmayan daha küçük ölçekli kulüpler stadyum kira giderlerine katlanmaktadırlar. Stadyum kira giderleri ile ilgili bir başka husus ise kendi stadyumu tadilatı olan veya yeni stadyum yapımını bekleyen kulüpler başka stadyumlara kira ödeyerek bu gider kalemine katlanmak zorunda kalırlar. Örneğin; Beşiktaş Jimnastik Kulübü yeni stadyumu Vodafone Park'ın yapımı sırasında birçok farklı stadyum için kira bedeli ödemiştir.

Bir başka kira gideri, futbol kulüplerinin kendilerine ait altyapı çalışmalarını, antrenmanlarını programlı bir şekilde devam etmesini sağlamak amacıyla lokal, tesis ve benzeri yerleri kiralayarak katlandığı giderdir (Güven 2010).

En önemli kira giderlerinin bir tanesi de futbolcu kira giderleridir. Yüksek bonservis bedeline sahip bir futbolcu satın almak zor olduğu durumlara futbol kulüpleri bu oyuncuları kiralayarak geçici sözleşme imzalamaktadırlar. Diğer iki kira bedeline bakıldığı zaman en yaygın ve en maliyetli kira gideri futbolcu kira gideri olarak gözükmektedir.

2.2.2. Futbol, Antrenör Maaş ve Transfer Giderleri

Futbol kulüplerinin en önemli harcamaları transfer ve maaş giderlerinden oluşmaktadır. Bu harcamalar 3 farklı kalemden oluşmaktadır ;

a) Bonservis Ödemeleri: Bir futbol takımın sözleşmesi devam eden bir futbolcu kendi takımına kazandırmak istemesi sonucunda futbolcunun sözleşmesine sahip futbol takımına ödediği ücret bonservis bedeli olarak tanımlanmaktadır. Bonservis bedelinin içerisinde futbolcunun kendi maaş ücreti yer almamaktadır (<http://www.futbolterimleri.gen.tr/bonservis.html>).

b) Garanti Ödemeler: Garanti ödemeler, futbolcuların maç başı ödemesine veya başarı getirine bakılmaksızın verilen ücrettir. Bu ödeme, genellikle sözleşme imzalanırken menajerler tarafından sözleşmede bulunması istenir (Güven 2010).

c) Maç Başına Ödemeler: Futbolcuların her oynadığı maç için aldığı ücrettir. Bu ücret sözleşmelerinde yer almaktadır. Amacı ise performansı ve başarıyı arttırmaya yöneliktir (Güven 2010).

2.2.3. Genel Yönetim Giderleri

Faaliyetlerini sürdürebilmek açısından futbol kulüpleri bir yönetim kadrosuna sahip olmak zorundadır. Normal bir şirkette oluşan genel yönetim giderleri şirket şeklinde olan futbol kulüplerinde de bir gider kalemi olarak görülmektedir. Genel yönetim giderleri, futbol kulüplerinin yönetimi ve idaresi için yapılan harcamalar olarak tanımlanabilir.

Bir kulübün genel yönetim giderlerini yüksek oluşu, o kulübün ekonomik güç ve kurumsal yapı olarak da güçlü olduğunun göstergesi olarak görülmektedir.

2.2.4. Diğer Giderler

Bahsedilen giderler dışında futbol kulüplerinin diğer gelirleri de bulunmaktadır. Bu gelirler; stat katılım payı, federasyon kamp ve tesis giderleri antrenör ve futbolcu sosyal giderleri, stat, tesis ve bakım onarım giderleri, seyahat giderleri şeklinde sıralanabilmektedir.

2.3. VERGİ KANUNLARI KARŞISINDA FUTBOL KULÜPLERİ

Türk hukukunda futbol kulüpleri, iki farklı türde faaliyetlerini sürdürebilmektedirler. Bunlardan ilki olarak Dernekler Kanunu statüsüne göre kurulan dernek şeklindeki futbol kulüpleri ve diğeri de Türk Ticaret Kanunu hükümlerine göre kurulan şirket şeklinde faaliyet gösteren futbol kulüpleridir. Fakat burada üstünde durulması gereken konu, futbol kulüplerinin önce dernek şeklinde kurulmaları daha sonra profesyonel takımlarını şirketlere devretmeleri veya kiralamalarıdır. Bu iki yapı arasındaki farklılık ise derneklerin herhangi bir kazanç paylaşma amacı yoktur fakat şirketlerin temel amacı kazanç elde etmek ve bu kazancı üyelerine dağıtmaktır (Karataş 2016).

Ülkemizde bu kazançları denetleme amaçlı vergilendirmeler bulunmaktadır. Bu vergilendirmeyi incelemek amacıyla Kurumlar Vergisi Kanunu, Katma Değer Vergisi Kanunu ve Gelir Vergisi Kanunu karşısında futbol kulüplerinin durumu ele alınacaktır.

2.3.1. Futbol Kulüplerinin Kurumlar Vergisi Kanunu Karşısındaki Durumu

Kurumlar Vergisi Kanunu 1. maddesine göre vakıf ve derneklere dahil olan iktisadi işletmelerin kazandıkları gelirlerinin bu kanuna tabii olduğu belirtilmektedir.(5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu, 30.12.2006 tarihli ve 26392 sayılı Resmi Gazete, md. 1.). Bu maddeye bakıldığında sermaye şirketi olan anonim şirket halinde yapılanmış futbol kulüplerinin kurumlar vergisine tabii olduğu açık olarak görülmektedir (Karataş 2016).

Kurumlar Vergisi Kanunu Muafiyetler ve İstisnalar başlığı altında 4. maddesine bakıldığında Gençlik ve Spor Müdürlüğü'ne tescil edilmiş olmak şartıyla sadece sportif amaç güden iktisadi işletmelerin Kurumlar Vergisi'nden muaf oldukları görülmektedir (Kurumlar Vergisi Kanunu).

TFF'ye tescil olmuş olan futbol kulüplerinin spor ve idman faaliyetlerine bakılarak elde etmiş olduğu futbolcuların formalarına aldıkları reklam gelirleri, bilet satış

gelirleri, yayın gelirleri gibi çeşitli gelirleri Kurumlar Vergisi'nden muaf olarak değerlendirilmektedir. Fakat kulübün sportif ve idman faaliyetleri dışındaki elde ettiği büfe, kafe pilaj işletmeciliği vb. gelirleri Kurumlar Vergisi Kanunu'na tabiidir.(<http://mevzuat.basbakanlik.gov.tr/Metin.Asp?MevzuatKod=9.5.11219&sourceXmlSearch=&MevzuatIliski=0>).

2.3.2. Futbol Kulüplerinin Katma Değer Vergisi Kanunu Karşısındaki Durumu

Maliye Bakanlığı'ndan yayınlanan Katma Değer Vergisi Kanunu Uygulama Tebliği'ne bakıldığında profesyonel sporcuların katıldığı sportif faaliyetlerin düzenlenmesi ve gösterilmesi Katma Değer Vergisi'ne tabiidir (http://www.gib.gov.tr/fileadmin/user_upload/Tebliğler/KDV/kdv_genteb.htm).

Yine bahsi geçen tebliğe göre; futbol kulüpleri sportif faaliyetlerinin yanında farklı alanlarda faaliyet göstermektedirler. İktisadi işletme olarak görülen profesyonel futbol kulüpleri ile spor sahaları, sosyal tesis, otopark, plaj tesisleri, futbol okulları ve kursları, sağlık merkezleri gibi iktisadi işletmeler Katma Değer Vergisi'nin konusuna girmektedirler.(http://www.gib.gov.tr/fileadmin/user_upload/Tebliğler/KDV/kdv_genteb.htm).

3065 sayılı Katma Değer Vergisi Kanunu(1/3-g) maddesine göre, KDV kapsamında bulunan futbol kulüplerinin gelirleri şu şekilde belirtilmiştir;

- a.) Reklam Gelirleri
- b.) Sportoto-loto ve iddaa isim hakkı gelirleri
- c.) Yayın Hakkı Gelirleri
- d.) Hediyelik eşya satışı ve spor malzemesi satışı
- e.) Karşılaşma Gelirleri
- f.) Diğer gelirler.

Transfer edilen ve kiralanan futbolcu bedelleri bu kanun kapsamında yer almadığından KDV'ye tabii değildir. Fakat, sportif faaliyetlerde bulunan anonim şirketlerine ait bütün teslimleri ve hizmetleri vergiye tabiidir. Vergilendirmeye ile ilgili uygulamada tereddüte düşülen konular şu şekilde açıklanmaktadır;

Profesyonel futbol karşılaşma biletlerinin düzenlenmesinde Vergi Usul Kanunu'na uygun olmalı ve fiyatları KDV dahil olarak düzenlenmelidir.

Katma Değer Vergisi Kanunu'nun 10. maddesine göre malların veya hizmetlerin tesliminden önce fatura vb. belgeler verilir ise vergiyi asıl doğuran olayın bu fatura vb. belgelerin düzenlenmesi olduğu belirtilmektedir.

Kanunda yer alan diğer bir maddeye göre ise KDV matrahının yapılan işlemlerin karşılığını gösteren belge olduğu belirtilmiştir.

Futbol kulüplerinin biletleri, teberru, kombine ayırım gözetmeksizin düzenlenirken KDV dahil satış fiyatıyla belirlenmelidir. Biletlerin satışlarının yapıldığı vergilendirme döneminde beyan edilmelidir.

Futbol kulüplerinin yapmış olduğu spor sahaları, sosyal tesis, otopark, plaj tesisleri, futbol okulları ve kursları, sağlık merkezleri gibi faaliyetlerden elde etmiş oldukları gelirlerine de KDV uygulanmaktadır.

Gerçekleşen faaliyetlerin ücretsiz olması durumunda KDV'te dahil değildir.

Buna bağlı olarak serbest giriş kartlarına KDV uygulanmaz fakat geriye kalan bütün kartlar KDV'ye tabii olmaktadır (http://www.gib.gov.tr/fileadmin/user_upload/Tebliğler/KDV/kdv_genteb.htm).

Futbol kulüplerinin KDV Kanunu karşısındaki durumundan bahsedildikten sonra Gelir Vergisi Kanunu karşısındaki durumundan da bahsedilecektir.

2.3.3. Futbol Kulüplerinin Gelir Vergisi Kanunu Karşısındaki Durumu

Gelir Vergisi Kanunu'nda yer alan ücret tanımına bakıldığında futbol kulüplerinden futbolculara, antrenörlere, kulüp çalışanlarına verilen her türlü ücret Gelir Vergisi Kanunu'na tabiidir (Gelir Vergisi Kanunu).

Gelir Vergisi Kanunu geçici maddesi olarak geçen 72. maddesinde ise 31 Aralık 2019 tarihine kadar futbolcular verilen ücret ve ücret sayılmakta olan her türlü ödemelerden gelir kesintisi yapılmaktadır. Gelir kesintisi ile ilgili oranlar şu şekilde belirtilmiştir;

En üst ligdekiler için %15

En üst altı ligdekiler için %10

Diğer ligler için %5 (Gelir Vergisi Kanunu).

Burada yer alan en üst ligler Türkiye Süper Lig, en üst altı ligler Türkiye 1. Ligi'ni tanımlamaktadır. Diğer ligler ise 2. ve 3. Lig'tir.

2.4. FUTBOL KULÜPLERİNİN MEVCUT MUHASEBE SİSTEMİ

Futbol kulüplerinin mevcut muhasebe sistemi kapsamında futbol kulüplerinin kayıt düzeni, finansal raporlamadan ve muhasebe politikalarından bahsedilecektir.

2.4.1. Futbol Kulüplerinde Muhasebe Politikaları

Muhasebe politikaları, finansal tabloların hazırlanmasında ve sunulmasında işletmelerin kullandığı belirli ilkeler, esaslar, kurallar ve uygulamalardır (<http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2005/10/20051020-23.htm>). Türkiye’de Dernekler Kanunu’na bağlı bulunan futbol kulüpleri sistemli olarak belli bir muhasebe anlayışına sahip değillerdir, politikalarıyla ilgili olarak kısıtlı yasal düzenlemelerin getirilmesi sistem içerisinde uygulanan muhasebe politikalarının alanını kısıtlamaktadır (Güven 2010).

Futbolun global ve endüstriyel bir oluşum haline gelmesi daha önceki konularda bahsettiğimiz üzere gelirlerini ve giderlerini büyük ölçüde arttırmıştır. Bu gelir ve giderlerin kayıt altına alınması gerektiğinden muhasebenin politikalarının önemi artmıştır (Güven 2010).

Türkiye’de futbol kulüpleri gelir-gider kayıtlarını nakit esasına göre oluşturmaktadır. Futbol kulüplerinin elde ettikleri tüm nakit ve nakit olmayan varlıkları gelir, bütün harcamalar da gider olarak gösterilmektedir. Gelirler tahsil edildiğinde, bütün harcamalar ise ödendiğinde Gelir ve Gider Defterlerine kaydedilmektedir (Güven 2010).

2.4.2. Futbol Kulüplerinde Mevcut Kayıt Araçları Ve Kayıt Düzeni

Muhasebeye ait en önemli ve ilk fonksiyonu olan kaydetme fonksiyonu, kanunlarda yer alan objektif belgelere dayanılarak, mali nitelikli işlem ve olayların tüzel kişilikler tarafından tutmakla yükümlü oldukları defterlere geçirilmesi ile yerine getirilir. Futbol kulüpleri de bir tüzel kişi niteliği taşıdığı için yıl içerisindeki finansal faaliyetlerini kayıt altına alma yükümlülüğündedir. Türkiye’de çoğu futbol kulübü kayıtlarını gelir-gider esasına dayandırarak yaptığı için “İşletme Esası” na göre defter tutmaktadır. Fakat halka arza edilen ve şirketleşen futbol kulüpleri “Bilanço Esası” na göre defter tutmaktadır (Güven 2010).

Futbol kulüplerinde kayıt düzeni tutulacak defterler ve tutulacak belgeler olarak iki ayrı sınıfta incelenebilir.

2.4.2.1. Futbol Kulüplerinde Tutulması Gereken Defterler

Futbol kulüplerinde tutulması gereken defterler, futbol kulübünün yapısına göre farklılık göstermektedir. Futbol kulüplerinin bir kısmı dernek statüsünde bir kısmı anonim şirket olarak faaliyet göstermelerinden dolayı zorunlu olarak tutulacak defterler farklı olmaktadır. Bu yüzden bu konuyu dernek statüsüne sahip futbol kulüplerinde ve anonim şirket statüsüne sahip futbol kulüplerinde tutulacak defterler olarak incelemek gerekmektedir.

2.4.2.1.1 Dernek Statüsüyle Yer Alan Futbol Kulüplerinde Tutulacak Defterler

Dernek statüsüne tabi olan futbol kulüpleri Dernekler Kanunu'na göre şu defterleri tutmak zorundadırlar;

- Demirbaş Defteri
- Karar Defteri
- İşletme Hesabı Defteri
- Gelen ve Giden Evrak Defterleri
- Bilanço, Bütçe ve Kesin Hesap Defterleri

Bahsedilen defterlerin kullanılmaya başlanmadan önce noter tarafından veya derneklerden biriminden onaylatılması zorunludur.

(<https://www.dernekler.gov.tr/tr/Anasayfalinkler/dernek-kurulusu-sonra-islem.aspx>).

2.4.2.1.1.1. Üye Kayıt Defteri

Futbol kulüplerinin üye olarak aldıkları kişilerin giriş tarihleri, eğer çıkış yaptılarsa çıkış tarihleri, bu deftere kaydedilir. Ayrıca üyelerin aidatları da bu deftere kaydedilmektedir (<https://www.dernekler.gov.tr/tr/Anasayfalinkler/dernek-kurulusu-sonra-islem.aspx>).

-sonra-islem.aspx).

Futbol kulüplerine üye olmak isteyen bireylerin bazı şartları taşımaması gerekmektedir. Bu şartlar şu şekilde belirtilmiştir;

- Türkiye'de oturma hakkına sahip olmayan yabancılar
- Yüz kızartıcı suçlardan biri ile mahkum olanlar
- Fena şöhret sahibi olanlar
- Diğer kanunların derneklere üye olamayacağını belirttiği kişiler,

-Nev’i niteliği ve kapsamı itibariyle derneğin faaliyet alanı içinde bulunan başka bir spor kulübünün ve derneğin üyeleri derneğe üye olamazlar
(<https://www.dernekler.gov.tr/tr/Anasayfalinkler/dernek-kurulusu-sonra-islem.aspx>).

2.4.2.1.1.2. Karar Defteri

Yönetim kurulu kararlarının yazıldığı defterdir (<https://www.dernekler.gov.tr/tr/Anasayfalinkler/dernek-kurulusu-sonra-islem.aspx>). Kararlar futbol kulüplerinin toplantıya katılan üyeleri tarafından imzalanır.

2.4.2.1.1.3. Giden ve Gelen Evrak Defterleri

Futbol kulüplerine ait giden ve gelen evraklarının sıra numarası ve tarihleri ile birlikte geçildiği defterlerdir. Giden evrakların kopyaları saklanırken, gelen evrakların asılları saklanır. Giden ve gelen evraklar eğer e-posta aracılığıyla gönderilmiş ise çıktıları alınarak saklanır.

2.4.2.1.1.4. İşletme Hesabı Defteri

Futbol kulüplerinin gelirlerinin ve giderlerinin düzenli, anlaşılır ve açık bir şekilde kaydedildiği defter olarak tanımlanır
(<https://www.dernekler.gov.tr/tr/Anasayfalinkler/dernek-kurulusu-sonra-islem.aspx>).

Kulüp adına alınan tüm paralar alındı belgesi ile alınır. Alındı belgesi kayıt defteri tutması zorunlu olmayan bir defterdir. Yapılan harcamalar, gider belgesi niteliği taşıyan bir belgeye dönüştürülür. Gider belgesi ve alındı belgesi, alınan ve verilen paraların alındıkları ve verildikleri yerlerin açık ve düzenli bir şekilde gösterildiği belgelerdir ve bu belgeler işletme hesabı defterine kaydedilir.

2.4.2.1.1.5. Bilanço, Bütçe ve Kesin Hesap Defteri

Futbol kulüplerine ait bilanço, bütçe ve kesin hesapları bu deftere kaydedilir. Futbol kulüpleri önceden tahmin edilen bütçelerinin kendilerine ait bilançolarının ve kesin hesaplarının sahip oldukları belgeleri bu deftere kaydetmektedirler (Güven 2010).

2.4.2.1.1.6. Demirbaş Defteri

Futbol kulüplerinin sahip oldukları demirbaşları ve bu demirbaşların sahip olunma tarihi ve şekli kullanım yerleri veya verildikleri yerler bu deftere kaydedilmektedir. Ayrıca demirbaşların kullanım süresi dolmuş ise kayıttan çıkarılması durumunda yine bu deftere kaydedilir

(<https://www.dernekler.gov.tr/tr/Anasayfalinkler/dernek-kurulusu-sonra-islem.aspx>).

2.4.2.1.1.7. Dernek Statüsüyle Yer Alan Futbol Kulüplerinde Tutulabilecek Diğer Defterler

Futbol kulüpleri istatistiki hesaplamalarını, federasyona itiraz ettikleri zamanlarda tutulan tutanakları, antreman programlarını ve antreman için yapılan harcamaları, futbol müsabakalarına ait föylerini kayıt altında tutmak için farklı defterler de düzenleyebilmektedirler. Futbol kulüpleri ayrıca lisanslı sporcu kayıt defteri de tutabilirler. Bu defterin içeriğinde futbolcularının branşları, branş değiştirme durumları lisans tarihleri, isimleri, ödülleri, cezaları, primleri vb. yer almaktadır (Güven, S).

2.4.2.1.2. Halka Açık Olan Futbol Kulüplerinde Tutulabilecek Defterler

Türkiye’de yer alan şirketleşerek halka arz edilen futbol kulüpleri Türk Ticaret kanunu, Sermaye Piyasası Kanunu ve Vergi Usül Kanunu’na tabi olmuşlardır. Bundan dolayı “Bilanço Esası” na göre defter tutmak zorundadırlar. Halka açık futbol kulüplerinin tutması gereken defterler şu şekildedir;

- Yevmiye Defteri
- Büyük Defter
- Pay Hesapları Defteri (Ortaklar Pay Defteri)
- Envanter Defteri (Mevcutat ve Muvazene Defteri)
- Günlük Kasa Defteri
- Karar Defteri(İdare meclisinin toplantı ve müzakerelerinin yazılmasına mahsus) (TTK, VUK)

2.4.2.1.2.1. Yevmiye Defteri (Günlük Defter)

Futbol kulüpleri şirketleşmesinden sonra ticari faaliyete başladığı tarihten itibaren varlıkları ve kaynakları saptadıktan sonra gerçekleşen ticari işlemleri günlük deftere kaydeder. Bu defter, gerçekleşen tüm işlemleri ayrıntısıyla bünyesinde bulundurur.

Yevmiye defteri, futbol kulüplerinde gerçekleşen ve muhasebeye konu olan olayların belgelere dayandırılarak tarih sırasına göre maddeler halinde yazıldığı defterdir. Günlük deftere yapılan her kaydın mutlaka belgesi olmalıdır. Günlük deftere ilk olarak yeni başlayan futbol kulüplerinde açılış bilançosu, devam eden futbol kulüplerinde ise bir önceki dönemin dönem sonu bilançosu esas alınarak açılış kaydı yapılır. Yevmiye defterleri kullanılmadan notere tasdik edilmedilir. Futbol kulüpleri içerisinde gerçekleşen işlemlerin deftere 10 gün içerisinde kaydedilmesi gerekmektedir. Yevmiye defteri

içerisinde; işlem tarihi, borçlu ve alacaklı hesap, sayfa numarası, büyük defterle bağlantı numarası, madde numarası ve tutarlar bulunmaktadır

2.4.2.1.2.2. Büyük Defter (Defteri Kebir)

Futbol kulüplerinde ilgili işlemler yevmiye defterine kaydedildikten sonra büyük deftere hesaplar ayrılmış bir şekilde kaydedilir. Buna bağlı olarak büyük defter kayıtlarında günlük defterdeki kayıtlar sınıflandırmaya tabi tutularak tasnif edilmektedir. Yevmiye defterine kaydedilen işlemlerin düzenli bir biçimde hesaplara toplandığı ve sistematik bir şekilde hesaplara dağıtılma işleminin yapıldığı defterlerdir.

2.4.2.1.2.3. Envanter Defteri

İşe başlanılan tarih ve takibinde tüm hesap dönemleri bitişinde çıkarılmakta olan bilançolar ve envanterlerin işlendiği defterdir. Bu defter sayfaları sıra numaralı ve ciltli olmaktadır (VUK Md. 185.).

Envanter listelerinin geçerliliği için şartlar vardır. Bu şartlar şu şekilde sıralanmıştır;

- Hiç bir değişiklik yapmadan envanter defterleri gibi saklanmalı,
- Tarihlenme envanterin düzenleme tarihine göre yapılmalı,
- Sayfalar numaralandırılarak sıralanmalı,
- Envanterin imzalanması çıkaran memurla birlikte teşebbüsün hak sahibi veya o kişinin vekili tarafından gerçekleştirilmeli (VUK Md. 188.).

2.4.2.1.2.4. Günlük Kasa Defteri

İşletmelerin günlük yaptıkları tahsilatları ve ödemeleri kaydettikleri, takip ettikleri deftere günlük kasa defteri denir. Bu defter, vergi kanunları açısından tutulması zorunlu değildir. Fakat işletmeler herhangi bir kayıt yoluyla tahsilatlarını ve ödemelerini takip etmek zorundadırlar.

Bu defter futbol kulüplerinin gün gün kasalarına nakit girişlerini aynı zamanda çıkışlarını takip etmek açısından önemlidir.

2.4.2.1.2.5. Pay Sahipleri Defteri

Bu defter kulüplerin esas sermaye paylarını içerir. Ortaklara ait adresler, isimler, sahip oldukları esas sermaye payı sayısı, esas sermaye payı üzerinde rehin hakları ve intifa hakları, bunların sahiplerine ait isimler ve adresler, esas sermaye payına ait devirler

ve geçişler ve itibari değerleri bu defterde yer almaktadır. Pay sahipleri defterini inceleme hakkına ortaklar da sahiptir (TTK md. 594).

2.4.2.1.2.6. Karar Defteri

Futbol kulüplerinde alınan kararların kaydedildiği defterdir. Karar defteri notere tasdik edilmesi zorunlu bir defterdir. Halka arz edilen futbol kulüpleri karar defterini, hisse devri, kar dağıtımı, bölünme, birleşme, sermaye yapısı değişikliklerindeki gibi kararların alınmasında kullanmaktadır (Güven 2010).

Halka açılan futbol kulüpleri bahsi geçen defterler dışında, demirbaş, amortisman ve kambiyo defterlerini de tutabilmektedirler (Güven 2010).

2.4.2.2. Futbol Kulüplerinde Kullanılabilecek Belgeler

Futbol kulüpleri birçok faaliyetlerde bulunmaktadırlar. Bu faaliyetler, finansal olanlar ve finansal olmayanlar olarak değişebilmektedir. Futbol kulüpleri birçok gelir etmektedirler. Bu gelirleri kayıt altına almak açısından futbol kulüplerinde kullanılacak belgeler önem arz etmektedir.

Türkiye’de dernek statüsüne tabi futbol kulüplerinin gelirleri kısıtlı olduğu için bu kulüplerin gelirleri ve giderlerini kayıt altına almak, halka arz edilen futbol kulüplerine göre daha zordur. Futbol kulüplerinin gelir boyutlarının büyüklüğüne bakıldığında bunların kayıt alınmasının önemi anlaşılmaktadır (Güven 2010).

Futbol kulüpleri muhasebe temel kavramlarından “Tarafsızlı ve Belgelendirme” kavramı gereğince muhasebeyle ilgili kayıtlarını düzenlerken tarafsız ve gerçeği yansıtan ayrıca usüle uygun bir şekilde davranmak zorundadırlar. Buna bağlı olarak muhasebeyle ilgili belgeler yasada düzenlenmiştir ve muhasebeyle ilgili yapılan kayıtların bu belgelere dayandırılması zorunlu kılınmıştır (1 Sıra No’lu Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği, 26.12.1992 tarih ve 21447 sayılı Resmi Gazete).

Futbol kulüplerinin kullanması gereken belgeler, verilen ve alınan belgeler olmak koşuluyla iki grupta incelenecektir.

2.4.2.2.1. Alınan Belgeler

Futbol kulüplerinin yapmış olduğu giderler ve harcamalar karşılığında almış olduğu belgelerdir.

Futbol kulüplerinin almış olduğu belli başlı belgeler şunlardır; alınan fatura, yazar kasa fişi, postaneden alınacak pul veya gönderiler karşılığında verilen belgeler, uçak bileti, serbest meslek makbuzu, bina vergisi ödendi makbuzu, motorlu taşıtlar vergisi ödendi makbuzu, noter makbuzları, kira ödeme makbuzları vb. belgelerdir.

Futbol kulüpleri bu belgeleri bulundurması zorunludur. Futbol kulüplerinin yapmış olduğu giderler ve harcamalara dair belgeleri saklaması gerekmektedir.

2.4.2.2.2. Verilen Belgeler

Verilen belgeler, futbol kulüplerinin finansal faaliyetleri sonucunda elde etmiş oldukları gelirleri kayıt altında tutmak amacıyla sakladıkları belgelerdir. Bu belgelerin en önemlileri gelir makbuzu ve faturadır.

Gelir makbuzları, futbol kulüplerine üye olanların verdiği üye aidatlarını ve kulüplere bağış yapan kişilerin bağışlarını kayıt almakta kullanılan belgedir.

2.4.3. Futbol Kulüplerinde Mevcut Finansal Raporlama

Futbol kulüplerinde finansal raporlama dernek statüsüne sahip futbol kulüpleri ve halka arz edilen futbol kulüpleri olarak iki grupta incelenebilir.

2.4.3.1. Dernekler Statüsüne Tabi Futbol Kulüplerinde Finansal Raporlama

Dernekler statüsüne tabi futbol kulüpleri belli bir dönemdeki gelir ve giderlerini rapor olarak sunmak zorundadırlar.

Dernekler statüsüne tabi futbol kulüpleri “İşletme Hesabı Esası”na göre defter tutmaktadırlar. Bu kulüpler raporlama ilişkin olarak “İşletme Hesabı Tablosu” düzenlerler.

Dernekler statüsüne tabi futbol kulüplerinin “İşletme Hesabı Tablosu” örneği Tablo 17’de gösterilmiştir (<https://www.dernekler.gov.tr>).

Tablo 17: Dernekler Statüsüne Tabi Futbol Kulüplerinin İşletme Hesabı Tablosu
X Futbol Kulübü İşletme Hesabı Tablosu 01/01/...-31/12/... Dönemi

GİDER		GELİR	
Önceki Yıldan Devreden Borç	:	Önceki Yıldan Devreden Gelir	:
Genel Giderler	:	a) Kasa	:
Personel Giderleri	:	b) Banka	:
Amaç ve Hizmet Giderleri	:	c) Alacaklar	:
Toplamı			
a) Kültür, Sanat, Spor	:	Üye Ödentileri	:
b) Eğitim ve Araştırma	:	Yurtdışından Alınan Yardımlar	:
c) Sağlık	:	Kamu Kuruluşlarından Alınan Yardımlar	:
ç) Sosyal Hizmetler	:	Diğer Bağış ve Yardımlar Toplamı	:
d) Çevre (Doğa ve Hay. Kor.)	:	a) Bağış Gelirleri	:
e) Ekonomik Sos. ve Topl. Kalk.	:	b) Yardım Toplama Gelirleri	:
f) Hukuk ve İnsan Hakları	:	İktisadi İşletme Gelirleri	:
g) Hayır Yardımları	:	Finansal Gelirler	:
ğ) Uluslararası Faaliyetler	:	Kira Gelirleri	:
h) Diğer	:	Diğer Gelirler	:
Diğer Giderler	:	Alınan Borçlar	:
Mevcut Kasa	:		
Mevcut Banka	:		
Mevcut Alacaklar	:		
GENEL TOPLAM	:	GENEL TOPLAM	:

Dernekler statüsüne tabi futbol kulüpleri, Tablo 17’de görüldüğü üzere gelir ve giderlerini İşletme Esası’na göre raporlamaktadırlar. Ancak bu defter çok basit bir yapıdadır ve bir bilgi kullanıcılarına bilgi verme açısından yetersiz olmaktadır.

Dernekler statüsüne tabi futbol kulüplerinde, Bilanço Esası’na göre defter tutanlar temel finansal tablolardan Bilanço ve Gelir Tablosunu düzenlemek zorundadırlar.

2.4.3.2. Halka Açık Olan Futbol Kulüplerinde Finansal Raporlama

Türkiye’de bazı futbol kulüpleri şirketleşerek halka arz edilmiştir. Dolayısıyla bu futbol kulüpleri finansal faaliyetlerini düzenli bir şekilde Bilanço Esası’na uygun olarak düzenlemek durumundadırlar. Futbol kulüplerinin hisse sahipleri ve taraftarları bu kulüplerle ilgili bilgi sahibi olmak istemektedirler. Buna bağlı olarak futbol kulüpleri, bilgi alıcılarının bilgi edinebileceği, doğru, açıklayıcı ve güncel tüm bilgilerini finansal raporlarında bulundurmamak durumundadırlar.

Türkiye’de halka açık futbol kulüplerinin finansal raporlamalarıyla ilgili olarak Sermaye Piyasası Kanunu’nda “Sermaye Piyasasında Finansal Raporlamaya İlişkin Esaslar” Tebliği’nde futbol kulüplerinin finansal raporlarının gerçeğe uygunluğu ve doğru olması yönünde açıklamalar bulunmaktadır.

Halka açık olan futbol kulüplerinin kullandığı finansal tabloları bilanço, gelir tablosu, nakit akım tablosu olarak sıralanabilir. Bu tabloların örnekleri gösterilecektir.

Tablo 18: Halka Açık Olan Futbol Kulüplerinde Kullanılan Rapor Tipi Bilanço Örneği

A SPOR TİF HİZMETLER SAN. VE TİC. A.Ş.	
.././.... TARİHLERİ İTİBARIYLA BİLANÇO	
	Cari Dönem
	.././....
VARLIKLAR	
Cari / Dönen Varlıklar	
Nakit ve Nakit Benzerleri	
Finansal Yatırımlar	
Ticari Alacaklar	
İlişkili Taraflardan Alacaklar	
Finans Sektörü Faaliyetlerinden Alacaklar	
Diğer Alacaklar	
Stoklar	
Canlı Varlıklar	
Diğer Dönen Varlıklar	
Cari Olmayan / Duran Varlıklar	
Ticari Alacaklar	
Finans Sektörü Faaliyetlerinden Alacaklar	
Diğer Alacaklar	
Finansal Yatırımlar	
Özkaynak Yöntemiyle Değerlenen Yatırımlar	
Canlı Varlıklar	
Yatırım Amaçlı Gayrimenkuller	
Maddi Duran Varlıklar	
Maddi Olmayan Duran Varlıklar	
Şerefiye	
Ertelenen Vergi Varlığı	
Diğer Duran Varlıklar	
TOPLAM VARLIKLAR	

A SPOR TİF HİZMETLER SAN. VE TİC. A.Ş.
.././.... TARİHLERİ İTİBARIYLA BİLANÇO

Cari Dönem

.././...

YÜKÜMLÜLÜKLER

Kısa Vadeli Yükümlülükler

Finansal Borçlar

Diğer Finansal Yükümlülükler

Ticari Borçlar

Diğer Borçlar

Finans Sektörü Faaliyetlerinden Borçlar

Devlet Teşvik ve Yardımları

Dönem Karı Vergi Yükümlülüğü

Borç Karşılıkları

Diğer Kısa Vadeli Yükümlülükler

Uzun Vadeli Yükümlülükler

Finansal Borçlar

Diğer Finansal Yükümlülükler

Ticari Borçlar

Diğer Borçlar

Finans Sektörü Faaliyetlerinden Borçlar

Devlet Teşvik ve Yardımları

Borç Karşılıkları

Çalışanlara Sağlanan Faydalara İlişkin Karşılıklar

Ertelenmiş Vergi Yükümlülüğü

Diğer Uzun Vadeli Yükümlülükler

ÖZKAYNAKLAR

Ana Ortaklığa Ait Özkaynaklar

A SPORTİF HİZMETLER SAN. VE TİC. A.Ş.
.././.... TARİHLERİ İTİBARIYLA BİLANÇO

Cari Dönem

.././....

Ödenmiş Sermaye

Sermaye Düzeltmesi Farkları

Karşılıklı İştirak Sermaye Düzeltmesi (-)

Hisse Senetleri İhraç Primleri

Değer Artış Fonları

Yabancı Para Çevrim Farkları

Kardan Ayrılan Kısıtlanmış Yedekler

Geçmiş Yıllar Karları

Net Dönem Karı

Azınlık Payları

TOPLAM YÜKÜMLÜLÜKLER VE ÖZSERMAYE

Halka açık futbol kulüplerinde bilanço örneği bu şekildeyken halka açık futbol kulüplerinde gelir tablosu örneği Tablo 19’da gösterilmiştir.

Tablo 19: Gelir Tablosu

X Sportif Hizmetler Sanayi ve Tic. A.Ş. Dokuz Aylık Dönemlere Ait Kapsamlı Gelir Tablosu		
Gelir Tablosu	1 Haziran 2009 28 Şubat 2010	1 Aralık 2009 28 Şubat 2010
ESAS FAALİYET GELİRLERİ		
Satış Gelirleri		
Satışların Maliyeti(-)		
Ticari Faaliyetlerden Brüt Kâr		
Faiz, Ücret, Prim, Komisyon ve Diğer Gelirler		
Faiz, Ücret, Prim, Komisyon ve Diğer Giderler(-)		
Finans Sektörü Faaliyetlerinden Brüt Kâr		
BRÜT KÂR/ZARAR		
Pazarlama Satış ve Dağıtım Giderleri(-)		
Genel Yönetim Giderler(-)		
FAALİYET KÂRI/ZARARI		
Özkaynak Yöntemiyle Değerlenen Yatırımların Kâr/Zararlarındaki Paylar		
(Esas Faaliyet Dışı) Finansal Gelirler		
(Esas Faaliyet Dışı) Finansal Giderler(-)		
SÜRDÜRÜLEN FAALİYETLER VERGİ ÖNCESİ KÂR/ZARARI		
Sürdürülen Faaliyetler Vergi Gelir/Gideri		
Dönem Vergi Gelir/Gideri		
Ertelenmiş Vergi Gelir/Gideri		
SÜRDÜRÜLEN FAALİYETLER DÖNEM KÂRI		
DURDURULAN FAALİYETLER		
Durdurulan Faaliyetler Vergi Sonrası Dönem Kârı		
DÖNEM KÂRI		
Diğer Kapsamlı Gelir		
DİĞER KAPSAMLI GELİR(VERGİ SONRASI)		
TOPLAM KAPSAMLI GELİR		
Dönem Kârının Dağılımı		
Azınlık Payları		
Ana Ortaklık Payları		
Toplam Kapsamlı Gelirin Dağılımı		
Azınlık Payları		
Ana Ortaklık Payları		
HİSSE BAŞINA KAZANÇ		

Tablo 20: Nakit Akım Tablosu

X Futbol Yatırımları Sanayi Ve Ticaret A.Ş. 31 Mayıs 2015 Tarihinde Sona Eren Konsolide Nakit Akış Tablosu		
	Cari Dönem	Geçmiş Dönem
İşletme Faaliyetlerinden Kaynaklanan Nakit Akışları		
Dönem Zararının Mutabakatı İle İlgili Düzenlemeler		
Amortisman Giderleri Ve İtfa Payları		
Vergi Geliri/Gideri		
Karşılık Giderleri		
Reeskont Gelirleri/Giderleri		
Faiz Giderleri		
Faiz Gelirleri		
Haklar Değer Düşüklüğü Karşılığı(İptali)		
Kredilere İlişkin Gerçekleşmemiş Kur Farkları		
Vergi Cezaları ile İlgili Düzeltmeler		
Faaliyetlere Yönelik Varlık Ve Yükümlülüklerdeki Değişimler Öncesi Net Nakit Çıkışı		
İşletme sermayesinde gerçekleşen değişimler		
Ticari Alacaklar		
Stoklar		
Ticari Borçlar		
Faaliyetlerle İlgili Diğer Alacaklar		
Faaliyetlerle İlgili Diğer Borçlar		
Vergi Ödemeler/İadeleri		
Ödenen Kıdem		
Esas Faaliyetlerden Sağlanan Net Nakit		
Yatırım Faaliyetlerden Kaynaklanan Nakit Akışları		
Alınan Faiz		
Maddi ve Maddi Olmayan Duran Varlık Alımları		
Maddi ve Maddi Olmayan Duran Varlık Satış Hasılatları		
Yatırım Faaliyetlerinde Kullanılan Nakit		
Finansman Faaliyetlerinden Kaynaklanan Nakit Akışları		
İlişkili Taraflardan Sağlanan Nakit		
Ödenen Faiz		
Borçlanmadan Kaynaklanan Nakit Girişleri		
Borç Ödemelerine İlişkin Nakit Çıkışları		
Finansal Faaliyetlerden Elde Edilen Nakit		
Nakit ve Nakit Benzerlerindeki Net Artış/Azalış		
Dönem Başı Nakit Ve Nakit Benzerleri		
Dönem Sonu Nakit Ve Nakit Benzeri Değerler		

3. BÖLÜM

BİST’TE YER ALAN FUTBOL KULÜPLERİNİN MAÇ SONUÇLARININ HİSSE SENEDİ FİYATLARINA ETKİSİ ÜZERİNE BİR UYGULAMA

Türkiye’de futbol kulüplerinin şirketleşerek halka arz edilmesinden sonra hisse senetlerinin geniş kitlelere yayılması hisse senetlerinin getirilerini önemli ölçüde etkilemiştir. Futbol kulüplerinin hisse senedi fiyatlarının maç sonuçlarıyla ilgili olarak değişiminin olup olmadığı bu araştırmada incelenmiştir. Türkiye’de yer alan dört büyük futbol takımının maç öncesi ve maç sonrası hisse senedi fiyatları dikkate alınmıştır. Bunun için 2 farklı test uygulanmıştır. Bu testlerden birincisi “Anova”, ikincisi ise “t testi” dir.

3.1. ARAŞTIRMANIN AMACI

Bu çalışmada futbol kulüplerinin maç sonuçlarının hisse senetlerini etkileyip etkilemediğine bakılmıştır. Bunun için Türkiye’de yer alan 4 büyük futbol kulübü olan Beşiktaş, Fenerbahçe, Galatasaray, Trabzonspor kulüplerinin lig maçları üzerine araştırma yapılmıştır.

3.2. ARAŞTIRMANIN KAPSAMI VE SINIRLILIKLARI

Bu araştırmanın anakütlesini BİST’te yer alan dört futbol kulübü oluşturmaktadır. Bu dört futbol kulübünün sadece Türkiye Süper Lig’de 2008-2009 sezonu ile 2016-2017 sezonu arasındaki oynadıkları maçların sonuçları dikkate alınmıştır. Bu süreçte her takım 312 maç oynamıştır. Avrupa Kupası maçları, Türkiye Kupası maçları, hazırlık maçları dikkate alınmamıştır. Hisse senetlerini etkileyecek olan taraftar kitlesi, yapılan transferler ve bilet gelirleri dikkate alınmamıştır.

3.3. VERİ TOPLAMA ARACI

Araştırma yapılırken Beşiktaş, Fenerbahçe, Galatasaray, Trabzonspor kulüplerinin maç sonuçlarına Türkiye Futbol Federasyonu’na ait www.tff.org.tr adresinden ulaşılmıştır. BİST’teki hisse senedi fiyatları ise www.canliborsabist.com internet adresinden alınmaktadır. Araştırmada maç sonuçları 3 farklı değişkene göre incelenmektedir. Bu değişkenler beraberlik, galibiyet ve mağlubiyet olarak ele alınmaktadır.

3.4. İSTATİSTİKSEL YÖNTEMLER

Araştırmada futbol kulüplerinin maç sonuçlarının hisse senedi fiyatları üzerine etkisi incelemek amacıyla Parametrik İstatistiksel tekniklerden olan t testi ile One-way ANOVA testi kullanılmaktadır. Anlamlılık analizlerinde “gruplar arasında anlamlı bir fark yoktur” hipotezi test edilmiştir. Gruplar arası karşılaştırmalarda anlamlı bir farklılık olduğuna karar verebilmek için “p” değerinin, belirlenen anlamlılık düzeyinin(p=0,05) altında çıkması gerekmektedir.

3.5. LİTERATÜR TARAMASI

Uluyol (2014), “Süper Lig Kulüplerinin Finansal Performans Analizi” isimli makalesinde BIST’de işlem gören futbol kulüplerinin 2002-2011 dönemleri arasındaki performanslarını inceleyerek, bu kulüplerin durumlarını düzeltmek için neler yapılması gerektiğini araştırmışlardır. Beşiktaş, Fenerbahçe, Galatasaray, Trabzonspor’un 2002-2011 dönemleriyle ilgili performanslarını ölçmek için gelir ve bilançolarını incelemişlerdir.. Yaptığı analiz sonucunda bu futbol kulüplerinin önemli finansal sorunları olduğunu tespit etmiştir.

Çalışkan ve Deniz (2016), yaptıkları çalışmada futbol kulüplerinin oynadıkları maçların hisse senedi fiyatlarını etkileyip etkilemediklerini araştırmışlardır. Kulüplerin 2005- 2014 yılları arasında oynadıkları Süper Lig, Avrupa Kupaları, Türkiye Kupası maç sonuçları ve hisse senedi fiyat bilgilerini düzenlemişlerdir. Kulüplerin hisse senetlerini fiyatlarının Süper Lig maçlarının etkilediğini tespit etmişlerdir. Avrupa Kupası ve Türkiye Kupası maçlarının hisse senedi fiyatlarını etkilemediğini tespit etmişlerdir. Hisse senetleri maç sonuçlarından en çok etkilenen takımın Beşiktaş olduğu ve diğer takımlara göre en az etkilenen takımın Galatasaray olduğu sonucuna varmışlardır.

Karadeniz vd. (2014), yaptıkları çalışmada BIST’te işlem gören 4 futbol kulübünün 2011-2013 yıllarına ait performanslarını analiz ederek, değerlerini riskli bulmuşlardır. Çalışmanın neticesinde bu dört spor şirketinin varlıklarını etkin olarak kullanamadıkları, finansal yükümlülüklerini yerine getirmekte zorlanabilecekleri, kar yaratmada sıkıntı yaşadıklarını ve iki spor şirketinin iflas riski içerdiklerini tespit etmişlerdir.

Soygüden (2016), profesyonel futbol kulüplerinin gelir kaynaklarını incelemiştir. Galatasaray, Fenerbahçe, Beşiktaş’ın yayın, sponsor, gişe ve ürün satışlarından iyi kazandıkları ortaya çıkmıştır.

Uludağ ve Sigalı (2016), 4 büyük futbol kulübünün saha performansının finansal performansına etkisini araştırmışlardır. Galatasaray, Fenerbahçe, Beşiktaş ve Trabzonspor kulüplerinin 2009-2010 ve 2012-2013 sezonlarındaki Ulusal Kupa ve Süper Lig müsabaka sonucunun hisse senedine etkisini incelemişlerdir. Mağlubiyet ve beraberliklerin dört büyük kulübün piyasa değerlerini etkilediğini tespit etmişlerdir. BJK ve FB'nin yatırımcılarının beraberlik ile yenilgilerde, TS ve GS'nin hisse senedi yatırımcılarına göre daha çok kaybettikleri sonucuna varmışlardır.

Kaya ve Gülhan (2013), araştırmalarından BIST'te yer alan ve Türkiye Süper Ligi'nde mücadele eden dört büyük takımın Süper Lig, Avrupa Kupası, Türkiye Kupası maçlarına ait skorların borsadaki hisse senedi fiyatlarına etkilerini incelemişlerdir. Araştırmada iki sezonluk maç sonuçları ile hisse senetlerine ait normal olmayan getiriler kıyaslanmıştır. Araştırma sonucuna bakıldığı zaman, normal olmayan getiriye etki etmekte olan kazanılan karşılaşmalar ve dış sahada sonuçlanan beraberliklerin pozitif normal olmayan getiriye ve yenilgi ve ev sahibi olarak sonuçlanan beraberliklerin negatif normal olmayan getiriye sebep olduğu görülmektedir

3.6. ARAŞTIRMA SONUÇLARINA İLİŞKİN BULGULAR

Araştırma kapsamında elde edilen veriler IBM SPSS 23 istatistik paket programı kullanılarak analiz edilmiştir. Analiz sonuçları ilerleyen kısımlarda ayrıntılı olarak incelenecektir.

3.6.1. Anova Testi

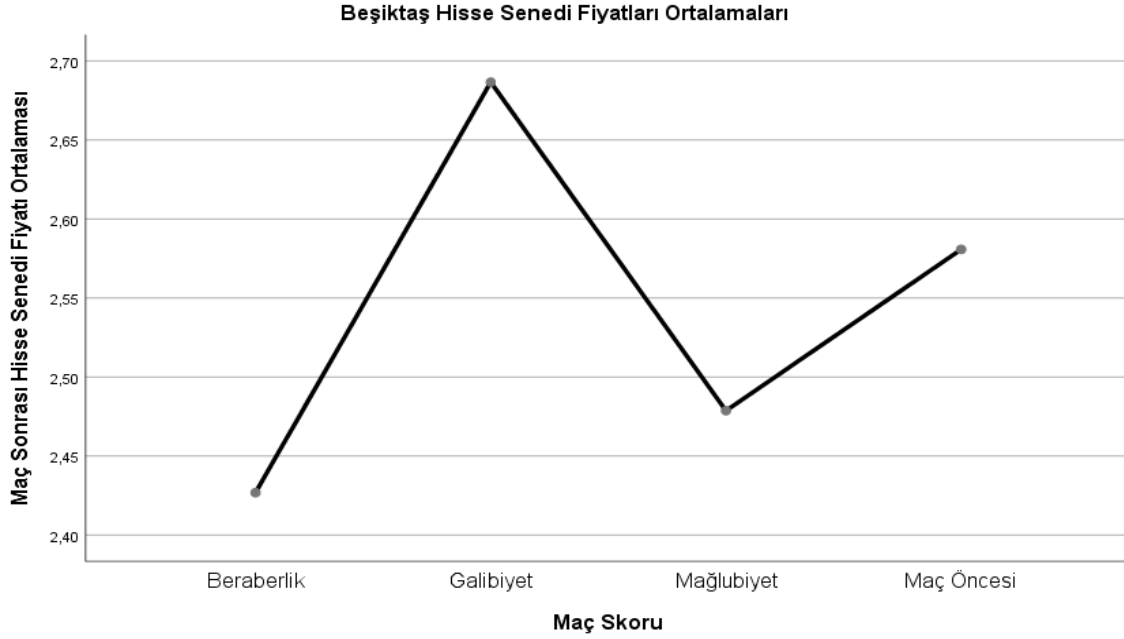
Beşiktaş, Fenerbahçe, Galatasaray ve Trabzonspor kulüplerine ait veriler anova testi ile değerlendirilerek, tablo ve grafiklerle gösterilmiştir.

3.6.1.1. Beşiktaş Anova Testi

Beşiktaş futbol kulübü için sıfır hipotezi “ Beraberlik, mağlubiyet, galibiyet ve maç öncesi hisse senedi fiyatı ortalamaları aynıdır”. Alternatif hipotez ise “bu dört değerlerin ortalaması birbirinden farklıdır” şeklindedir.

Beşiktaş beraberlik, galibiyet, mağlubiyet sonrası ve maç öncesi hisse senedi fiyatlarının değerleri grafik 1'de gösterilmiştir.

Grafik 1: Beşiktaş Hisse Senedi Fiyatları Ortalamaları

Analiz sonucunda elde edilen çıktılar aşağıdaki tablodaki gibidir.

H₀:Beraberlik, mağlubiyet, galibiyet ve maç öncesi hisse senedi fiyatı ortalamaları aynıdır.

H₁:Beraberlik, mağlubiyet, galibiyet ve maç öncesi hisse senedi fiyatı ortalamaları birbirinden farklıdır.

Tablo 21: Beşiktaş Anova Testi

Beşiktaş					
Maç Öncesi Hisse Senedi Fiyatı					
	Kareler Toplamı	Serbestlik derecesi	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar Arası	4,422	3	1,474	,915	,433
Gruplar İçi	998,899	620	1,611		
Toplam	1003,321	623			

Tablo 21’deki sonuçlara göre, %5 önem seviyesine göre yapılan ANOVA testinde, p değeri 0,05’den büyük olduğundan (sig=0,433>0,05) gruplar arasında fark yoktur. Bu durumda “dört durumun ortalamaları aynıdır” biçimindeki H₀ hipotezi kabul edilir.

Buna bağılı olarak, Beşiktaş Kulübü maç sonuçları hisse senetleri fiyatlarını etkilememiştir.

Tablo 22: Beşiktaş Maç Sonuçlarının Ortalama Değerleri

Beşiktaş			
maç sonrası hisse senedi fiyatı			
	N	Ortalama	Standart Sapma
beraberlik	78	2,4268	1,10673
galibiyet	173	2,6866	1,37031
mağlubiyet	61	2,4787	1,16066
maç öncesi	312	2,5807	1,26895
Toplam	624	2,5809	1,26904

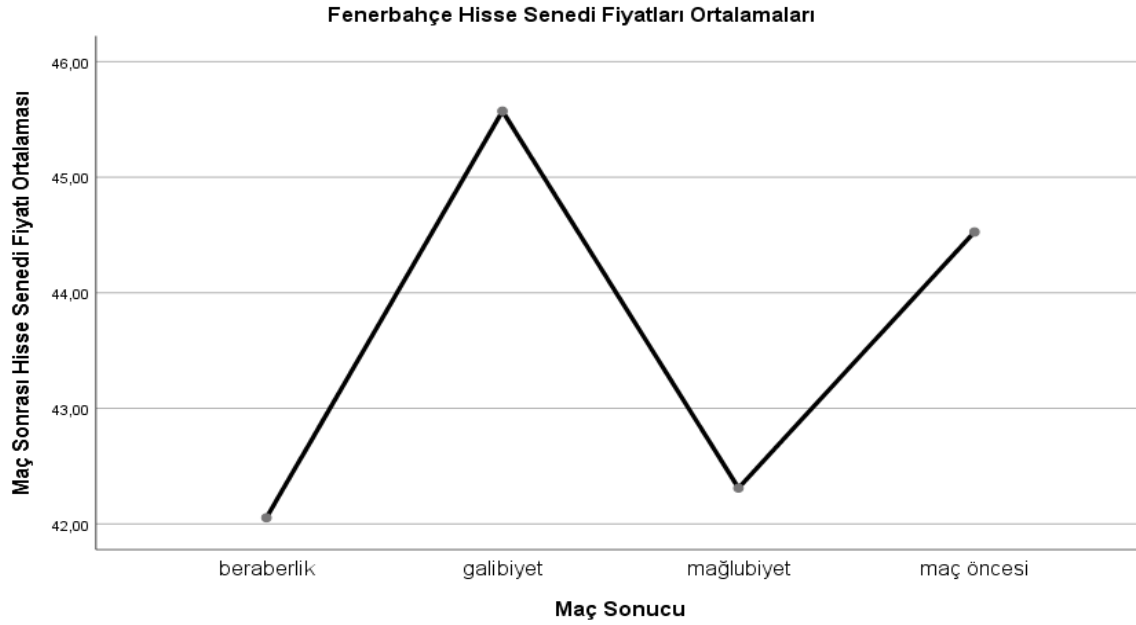
Ayrıca tablo 22’teki ortalama değerlere bakıldığında da, ortalama değerlerin birbirlerine çok yakın olması da, F testinin sonucunu desteklemekte ve ortalamalar arasında fark olmadığını, görülen farklılığın rassal sebeplerden meydana geldiğini göstermektedir.

3.6.1.2. Fenerbahçe Anova Testi

Fenerbahçe futbol kulübü için sıfır hipotezi “ Beraberlik, mağlubiyet, galibiyet ve maç öncesi hisse senedi fiyatı ortalamaları aynıdır”. Alternatif hipotez ise “ Beraberlik, mağlubiyet, galibiyet ve maç öncesi hisse senedi fiyatı ortalamaları birbirinden farklıdır” şeklindedir.

Fenerbahçe beraberlik, galibiyet, mağlubiyet sonrası ve maç öncesi hisse senedi fiyatlarının değerleri grafik 2’de gösterilmiştir.

Grafik 2: Fenerbahçe Hisse Senedi Fiyatlarının Ortalamaları

H_0 : Beraberlik, mağlubiyet, galibiyet ve maç öncesi hisse senedi fiyatı ortalamaları aynıdır.

H_1 : Beraberlik, mağlubiyet, galibiyet ve maç öncesi hisse senedi fiyatı ortalamaları birbirinden farklıdır.

Analiz sonucunda elde edilen çıktılar tablo 23'teki gibidir.

Tablo 23: Fenerbahçe Anova Testi

Fenerbahçe					
Maç Sonrası Hisse senedi Fiyatı					
	Kareler Toplamı	df	Ortalama Kare	F	p
Gruplar Arası	857,344	3	285,781	1,645	,178
Grup İçinde	107710,845	620	173,727		
Toplam	108568,189	623			

Yukarıdaki tabloda, %5 önem seviyesine göre yapılan ANOVA testinde, sig değeri 0,05'den büyük olduğundan ($p=0,034>0,05$) gruplar arasında fark yoktur. Bu durumda

“dört durumun ortalamaları aynıdır” biçimindeki H_0 hipotezi kabul edilir. Buna bağlı olarak, Fenerbahçe futbol kulübünün maç sonuçları hisse senetleri fiyatlarını etkilememiştir .

Tablo 24: Fenerbahçe Maç Sonuçlarının Ortalama Değerleri

Fenerbahçe			
Maç Sonrası Hisse Senedi Fiyatı			
	N	Ortalama	Standart Sapma
Beraberlik	62	42,0532	8,73151
Galibiyet	194	45,5718	15,06386
Mağlubiyet	56	42,3102	9,03256
Maç öncesi	312	44,5261	13,27152
Toplam	624	44,4066	13,20101

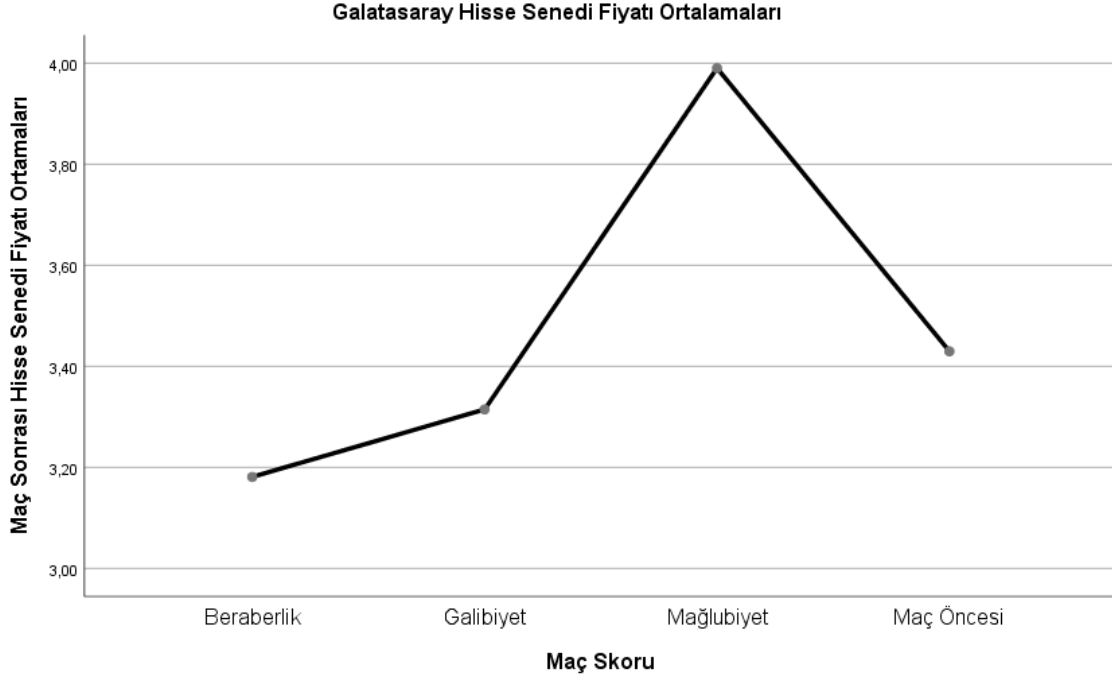
Ayrıca tablo 24’teki ortalama değerlere bakıldığında da, ortalama değerlerin birbirlerine çok yakın olması da, F testinin sonucunu desteklemekte ve ortalamalar arasında fark olmadığını, görülen farklılığın rassal sebeplerden meydana geldiğini göstermektedir.

3.6.1.3. Galatasaray Anova Testi

Galatasaray futbol kulübü için sıfır hipotezi “ Beraberlik, mağlubiyet, galibiyet ve maç öncesi hisse senedi fiyatı ortalamaları aynıdır”. Alternatif hipotez ise “Beraberlik, mağlubiyet, galibiyet ve maç öncesi hisse senedi fiyatı ortalamaları farklıdır” şeklindedir.

Galatasaray beraberlik, galibiyet, mağlubiyet sonrası ve maç öncesi hisse senedi fiyatlarının değerleri grafik 3’te gösterilmiştir.

Grafik 3: Galatasaray Hisse Senedi Fiyatı Ortalamaları

H_0 : Beraberlik, mağlubiyet, galibiyet ve maç öncesi hisse senedi fiyatı ortalamaları aynıdır.

H_1 : Beraberlik, mağlubiyet, galibiyet ve maç öncesi hisse senedi fiyatı ortalamaları birbirinden farklıdır.

Analiz sonucunda elde edilen çıktılar Tablo 30'daki gibidir.

Tablo 25: Galatasaray Anova Testi

Galatasaray					
Maç Sonrası Hisse Senedi Fiyatı					
	Kareler Toplamı	df	Ortalama Kare	F	p
Gruplar Arası	28,584	3	9,528	1,988	,115
Grup İçinde	2972,126	620	4,794		
Toplam	3000,710	623			

Yukarıdaki tabloda, %5 önem seviyesine göre yapılan ANOVA testinde, sig değeri 0,05'den büyük olduğundan (sig=0,115>0,05) gruplar arasında fark yoktur. Bu durumda “dört durumun ortalamaları aynıdır” biçimindeki H_0 hipotezi kabul edilir. Yani, Galatasaray futbol kulübünün maç sonuçları hisse senetleri fiyatlarını etkilememiştir.

Tablo 26: Galatasaray Maç Sonuçlarının Ortalama Değerleri

Galatasaray			
maçsonrasihissesenedifiyatı			
	N	Ortalama	Standart Sapma
beraberlik	70	3,1810	1,92373
galibiyet	172	3,3147	2,03702
mağlubiyet	70	3,9901	2,73038
maç öncesi	312	3,4297	2,19091
Toplam	624	3,4330	2,19466

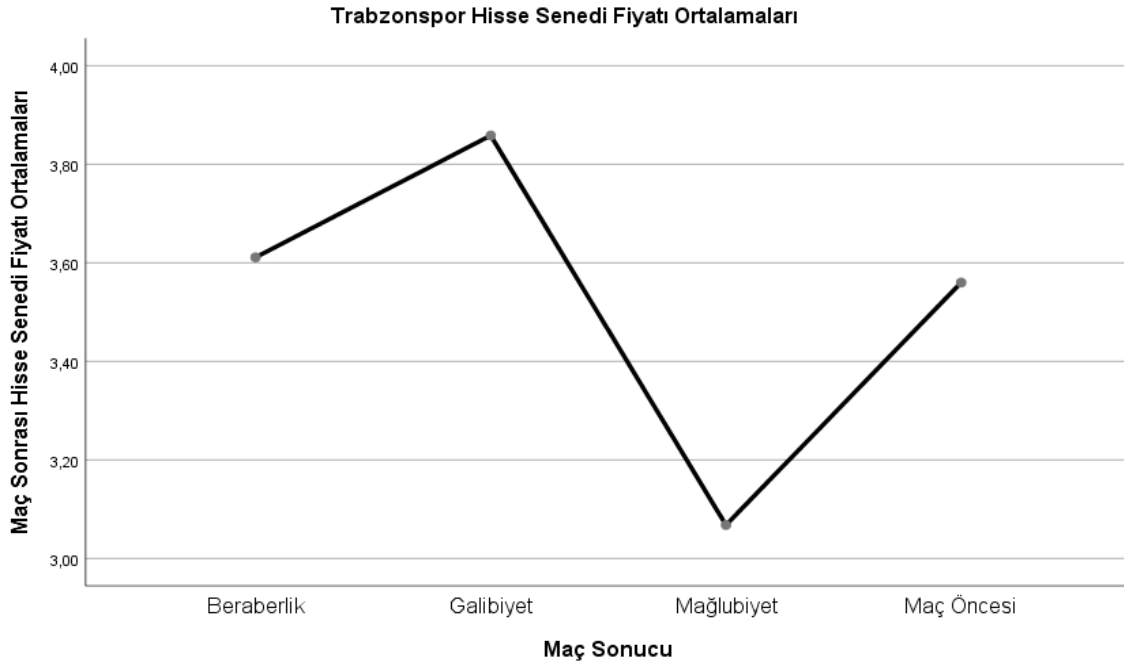
Ayrıca Tablo 26'daki ortalama değerlere bakıldığında da, ortalama değerlerin birbirlerine çok yakın olması da, F testinin sonucunu desteklemekte ve ortalamalar arasında fark olmadığını, görülen farklılığın rassal sebeplerden meydana geldiğini göstermektedir.

3.6.1.4. Trabzonspor Anova Testi

Trabzonspor futbol kulübü için sıfır hipotezi “ Beraberlik, mağlubiyet, galibiyet ve maç öncesi hisse senedi fiyatı ortalamaları aynıdır”. Alternatif hipotez ise “Beraberlik, mağlubiyet, galibiyet ve maç öncesi hisse senedi fiyatı ortalamaları birbirinden farklıdır” şeklindedir.

Trabzonspor beraberlik, galibiyet, mağlubiyet sonrası ve maç öncesi hisse senedi fiyatlarının değerleri grafik 4’te gösterilmiştir.

Grafik 4: Trabzonspor Hisse Senedi Fiyatları Ortalamaları

Analiz sonucunda elde edilen çıktılar aşağıdaki tablodaki gibidir.

H_0 : Beraberlik, mağlubiyet, galibiyet ve maç öncesi hisse senedi fiyatı ortalamaları aynıdır.

H_1 : Beraberlik, mağlubiyet, galibiyet ve maç öncesi hisse senedi fiyatı ortalamaları birbirinden farklıdır.

Tablo 27: Trabzonspor Anova Testi

Trabzonspor					
Maç Sonrası Hisse Senedi Fiyatı					
	Kareler Toplamı	df	Ortalama Kare	F	p
Gruplar Arası	34,148	3	11,383	2,918	,034
Grup İçinde	2418,861	620	3,901		
Toplam	2453,009	623			

%5 önem seviyesine göre yapılan ANOVA testinde, sig değeri 0,05'den küçük çıktığından (sig=0,034<0,05) gruplar arasında fark vardır. Bu durumda, H_0 hipotezi reddedilerek, "Beraberlik, mağlubiyet, galibiyet ve maç öncesi hisse senedi fiyatı ortalamalarından en az biri diğerlerinden farklıdır." H_1 hipotezi kabul edilir.

Farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için Post Hoc çoklu karşılaştırma testlerinden faydalanılır. Çoklu karşılaştırma testlerinden hangisini kullanacağımıza karar verebilmek için Homogeneity of Variances testine bakarız.

Tablo 28: Trabzonspor Homojenlik Testi

Trabzonspor					
		Levene İstatistiği	df1	df2	p
Maç Sonrası Hisse Senedi Fiyatı	Ortalamaya Göre	4,984	3	620	,002
	Ortancaya Göre	3,058	3	620	,028
	Medyan ve Ayarlanmış Diferansiyel Baz Alınarak	3,058	3	590,049	,028
	Kesilmiş Ortalamaya Göre	4,346	3	620	,005

Yukarıdaki Homojenlik Testi tablosundaki Levene Testi'nin sig değeri 0,05'den küçük olduğundan (sig=0,002<0,05) ana kütle varyanslarının aynı (homojen) olmadığına karar verilir. Bu durumda, çoklu karşılaştırmada farklı varyans yaklaşımını kullanan kullanılır. Tamhane T2 testini yorumlayalım.

Tablo 29: Trabzonspor Tamhane T2 Testi

Trabzonspor			
Bağımlı Değişken: Maç Sonrası Hisse Senedi Fiyatı			
Tamhane			
(I) Maç Sonucu	(J) Maç Sonucu	Ortalama Farkı (I-J)	p
Beraberlik	Galibiyet	-,24733	,952
	Mağlubiyet	,54313	,257
	Maç öncesi	,05104	1,000
Galibiyet	Beraberlik	,24733	,952
	Mağlubiyet	,79047*	,007
	Maç Öncesi	,29837	,669
Mağlubiyet	Beraberlik	-,54313	,257
	Galibiyet	-,79047*	,007
	Maç Öncesi	-,49209	,063
Maç Öncesi Hisse Senedi Fiyatı	Beraberlik	-,05104	1,000
	Galibiyet	-,29837	,669
	Mağlubiyet	,49209	,063

* Ortalama Fark 0.05 Seviyesinde Anlamlıdır

Yukarıdaki çoklu karşılaştırma tablosuna bakıldığında galibiyet ile mağlubiyetin sig değeri 0,05'ten küçük olduğundan ($p=0,007<0,05$), galibiyet ile mağlubiyetin ortalamaları arasında farklılık vardır.

Tablo 30: Trabzonspor Hisse Senedi Fiyatları Ortalama Değerleri

	N	Ortalama	Standart Sapma
Beraberlik	82	3,6110	2,03369
Galibiyet	142	3,8583	2,20110
Mağlubiyet	88	3,0678	1,45059
Maç Öncesi	312	3,5599	1,97872
Toplam	624	3,5651	1,98429

Ayrıca Tablo 30'daki ortalama değerlere bakıldığında da, galibiyet (3,8583) ile mağlubiyetin (3,0678) farklı, diğerlerinin yaklaşık değerleri aldıkları görülmektedir.

3.6.2. t Testi

Anova testleri sonuçlandıktan sonra t testine geçilmiştir. Bu dört futbol kulübü için t testi yapılmıştır.

Türkiye’deki dört büyük futbol kulübünün maç öncesi hisse senedi fiyatları ile maç sonrası hisse senedi fiyatları arasında farklılık olup olmadığı incelenmiştir.

3.6.2.1. Beşiktaş t Testi

Beşiktaş futbol kulübünün maç sonuçları ve hisse senetleri arasında yapılan t testinde Beşiktaş’ın maç öncesi hisse senedi fiyatları ve maç sonrası hisse senedi fiyatları karşılaştırılmıştır. Sıfır hipotezi “Beşiktaş futbol kulübünün maç öncesi ve maç sonrası hisse senedi fiyatları arasında farklılık yoktur” şeklindeyken, alternatif hipotez ise “Beşiktaş futbol kulübünün maç öncesi ve maç sonrası hisse fiyatları arasında farklılık vardır” şeklindedir.

Tablo 31: Beşiktaş t testi Sonuçları

		Eşleştirilmiş Farklılıklar			t	df	p
		Ortalama	Standart Sapma	Standart Hata Ortalaması			
BJK	Maç Öncesi Hisse Senedi Fiyatı – Maç Sonrası Hisse Senedi Fiyatı	-,00026	,14931	,00845	-,031	311	,976

Hesaplanan eşlenik çift örneklem t testinin sig değeri (p değeri) 0,05’ten büyük çıktığı için ($0,976 < 0,05$) alternatif hipotez reddedilerek, sıfır hipotezi %5 önem seviyesinde kabul edilir. Yani maçtan önceki ve sonraki değerler farklı değildir.

Tablo 32: Beşiktaş Maç Öncesi Ve Maç Sonrası Hisse Senetleri Fiyatlarının Ortalamaları

		Ortalama	N
BJK	Maç öncesi hisse senedi fiyatı	2,5807	312
	Maç sonrası hisse senedi fiyatı	2,5810	312

Tablo 32'deki ortalamalarına bakıldığında, test istatistiğimizin doğruluğunun desteklendiği görülecektir. Sonraki ve önceki değerlerin ortalamasında önemli bir değişim olmamıştır. Dolayısıyla maç öncesi(2,5807) ve sonrası(2,5810) değerler arasında farklılık olmadığı anlaşılmaktadır.

3.6.2.2. Fenerbahçe t Testi

Fenerbahçe futbol kulübünün maç sonuçları ve hisse senetleri arasında yapılan t testinde Fenerbahçe'nin maç öncesi hisse senedi fiyatları ve maç sonrası hisse senedi fiyatları karşılaştırılmıştır. Sıfır hipotezi "Fenerbahçe futbol kulübünün maç öncesi ve maç sonrası hisse senedi fiyatları arasında farklılık yoktur" şeklindeyken alternatif hipotez ise "Fenerbahçe futbol kulübünün maç öncesi ve maç sonrası hisse fiyatları arasında farklılık vardır" şeklindedir.

Tablo 33: Fenerbahçe t Testi Sonuçları

Fenerbahçe t Testi							
		Eşleştirilmiş Farklılıklar			t	df	p
		Ortalama	Standart t Sapma	Standart Hata Ortalaması			
FB	Maç Öncesi Hisse Senedi Fiyatı - Maç Sonrası Hisse Senedi Fiyatı	,23888	1,9152 2	,10843	-,031	311	0,028

Hesaplanan eşlenik çift örnekler t testinin sig değeri (p değeri) 0,05'ten küçük çıktığı için ($0,028 < 0,05$) sıfır hipotezi reddedilerek, alternatif hipotez, %5 önem seviyesinde kabul edilir. Yani maçtan önceki ve sonraki değerler farklıdır.

Tablo 34: Fenerbahçe Maç Öncesi Ve Maç Sonrası Hisse Senetleri Fiyatlarının Ortalamaları

		Ortalama	N
FB	Maç öncesi hisse senedi fiyatı	44,5261	312
	Maç sonrası hisse senedi fiyatı	44,2872	312

Tablo 34'teki ortalamalarına bakıldığında, test istatistiğimizin doğruluğunun desteklendiği görülecektir. Sonraki değerlerin ortalaması küçülmüştür. Dolayısıyla önce ve sonrada fark vardır.

3.6.2.3. Galatasaray t Testi

Galatasaray futbol kulübünün maç sonuçları ve hisse senetleri arasında yapılan t testinde Galatasaray'ın maç öncesi hisse senedi fiyatları ve maç sonrası hisse senedi fiyatları karşılaştırılmıştır. Sıfır hipotezi "Galatasaray futbol kulübünün maç öncesi ve maç sonrası hisse senedi fiyatları arasında farklılık yoktur" şeklindeyken, alternatif hipotez ise "Galatasaray futbol kulübünün maç öncesi ve maç sonrası hisse fiyatları arasında farklılık vardır" şeklindedir.

Tablo 35: Galatasaray t Testi Sonuçları

Eşleştirilmiş Örnekler Testi							
		Eşleştirilmiş Farklılıklar					
		Ortalama	Standart t Sapma	Standart Hata Ortalaması	t	df	p
GS	Maç Öncesi Hisse Senedi Fiyatı – Maç Sonrası Hisse Senedi Fiyatı	,23888	,16654	,00943	-,693	311	,489

Hesaplanan eşlenik çift örneklem t testinin sig değeri (p değeri) 0,05'ten büyük çıktığı için ($0,489 < 0,05$) alternatif hipotez reddedilerek, sıfır hipotezi %5 önem seviyesinde kabul edilir. Yani maçtan önceki ve sonraki değerler farklı değildir.

Tablo 36: Galatasaray Maç Öncesi Ve Maç Sonrası Hisse Senetleri Fiyatlarının Ortalamaları

		Ortalama	N
GS	Maç öncesi hisse senedi fiyatı	3,4297	312
	Maç sonrası hisse senedi fiyatı	3,4363	312

Tablo 36'daki ortalamalarına bakıldığında, test istatistiğimizin doğruluğunun desteklendiği görülecektir. Sonraki ve önceki değerlerin ortalamasında önemli bir değişim olmamıştır. Dolayısıyla maç öncesi(3,4297) ve sonrası(3,4363) değerler arasında farklılık olmadığı anlaşılmaktadır.

3.6.2.4. Trabzonspor t Testi

Trabzonspor futbol kulübünün maç sonuçları ve hisse senetleri arasında yapılan t testinde Trabzonspor'un maç öncesi hisse senedi fiyatları ve maç sonrası hisse senedi fiyatları karşılaştırılmıştır. Sıfır hipotezi "Trabzonspor futbol kulübünün maç öncesi ve maç sonrası hisse senedi fiyatları arasında farklılık yoktur" şeklindeyken, alternatif hipotez ise "Trabzonspor futbol kulübünün maç öncesi ve maç sonrası hisse fiyatları arasında farklılık vardır" şeklindedir.

Tablo 37: Trabzonspor t Testi Sonuçları

		Eşleştirilmiş Farklılıklar			t	df	p
		Ortalama	Standart Sapma	Standart Hata Ortalaması			
TS	Maç Öncesi Hisse Senedi Fiyatı - Maç Sonrası Hisse Senedi Fiyatı	-,01042	,37659	,02132	-,489	311	,625

Hesaplanan eşlenik çift örneklem t testinin sig değeri (p değeri) 0,05'ten büyük çıktığı için ($0,625 < 0,05$) alternatif hipotez reddedilerek, sıfır hipotezi %5 önem seviyesinde kabul edilir. Yani maçtan önceki ve sonraki değerler farklı değildir.

Tablo 38: Trabzonspor Maç Öncesi Ve Maç Sonrası Hisse Senetleri Fiyatlarının Ortalamaları

		Ortalama	N
TS	Maç öncesi hisse senedi fiyatı	3,5599	312
	Maç sonrası hisse senedi fiyatı	3,5704	312

Tablo 38'in ortalamalarına bakıldığında, test istatistiğimizin doğruluğunun desteklendiği görülecektir. Sonraki ve önceki değerlerin ortalamasında önemli bir değişim olmamıştır. Dolayısıyla maç öncesi (3,5599) ve sonrası (3,5704) değerler arasında farklılık olmadığı anlaşılmaktadır.

SONUÇ VE DEĞERLENDİRMELER

Araştırmada, BIST'te yer alan Beşiktaş, Fenerbahçe, Galatasaray, Trabzonspor kulüplerinin maç sonuçlarının hisse senedi fiyatlarına etkisi olup olmadığı incelenmiştir. Futbol maçları sadece Süper Lig olarak ele alınmıştır. 2008-2009 sezonu ile 2016-2017 sezonu arasındaki futbol maçlarından önceki hisse senedi fiyatları ve futbol maçlarından sonraki hisse senedi fiyatları dikkate alınarak araştırma yapılmıştır. Bu fiyatların beraberlik, mağlubiyet ve galibiyet değişkenleri açısından değişiklik gösterip göstermediği analiz edilmiştir.

Araştırma bulgularına göre çıkan sonuçlar şu şekilde sıralanabilir;

- Dört büyük futbol kulübü olan Beşiktaş, Fenerbahçe, Galatasaray, Trabzonspor arasında analiz sonuçlarına göre maç sonuçlarından en çok etkilenen Fenerbahçe ve Trabzonspor kulübü olduğu görülmektedir. Bunun sebebi ise; farklı taraftar kitlesine sahip olması ve saha içi performansının hisse senedi alıcıları tarafından diğer futbol kulüplerinin hisse senedi alıcılarına göre daha fazla dikkate alınmasından kaynaklandığı düşünülebilir.
- Dört büyük futbol kulübünden Beşiktaş, Fenerbahçe, Galatasaray, Trabzonspor arasında galibiyet, mağlubiyet ve beraberlik değişkenlerine bakılarak Trabzonspor kulübü için galibiyet sonrası hisse senedi fiyatları, mağlubiyet sonrası hisse senedi fiyatlarına göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Bunun sebebi hisse senedi alıcılarının ve taraftarlarının Trabzonspor kulübünün saha içinde kazanma beklentisine bağlı olarak hisse senedi fiyatlarının etkilendiği düşünülebilir.

- Dört büyük futbol kulübünden Beşiktaş, Fenerbahçe, Galatasaray, Trabzonspor kulüplerinin maç öncesi hisse senedi fiyatları ve maç sonrası hisse senedi fiyatları arasındaki farklılık incelendiğinde Fenerbahçe kulübünün maç öncesi ve maç sonrası hisse senedi fiyatlarının farklı olduğu analiz edilmiştir. Bunun sebebi, Fenerbahçe'nin 2008-2009 sezonu ile 2016-2017 sezonu arasında hisse senedi alıcıları ve taraftarları tarafından beklenen saha içi performansı sergileyememiş olması gösterilebilir.
- Dört büyük futbol kulüplerinden Beşiktaş'ın ve Galatasaray'ın maç öncesi ve maç sonrası hisse senetlerinin farklı çıkmamasının sebebi bu takımların 2008-2009 sezonu ile 2016-2017 sezonu arasında beklenen saha içi performansı sergilediği düşünülebilir. Bu beklentiler her takım için farklılık gösterilebilir. Çünkü her takımın taraftar kitlesi, taraftar sayısı ve hisse senedi alıcılarının beklentisi çeşitlilik göstermektedir.
- Dört büyük futbol kulübünün bu sezonlar içerisinde şampiyonluklarına bakıldığında Beşiktaş'ın 3, Galatasaray'ın 3, Fenerbahçe'nin 2, Trabzonspor'un ise resmi şampiyonluğu olmadığı bilinmektedir. Bu sezonlar içerisinde Bursaspor'un ise 1 şampiyonluğu olduğu kayıtlarda yer almaktadır.
- Bu çalışmanın sonucunda gelecek çalışmalara öneri olarak maçlar esnasındaki seyirci sayısı, transferler, Şampiyonlar Ligi, Türkiye Kupası, tesisler, antrenör ve antrenör değişikliği gibi değişkenlerde kullanılarak bu çalışma geliştirilebilir.

KAYNAKLAR

- ARMAN Cihat (1969), Futbol, Sıralar Matbaası, İstanbul.
- AYDIN Dursun Ali, TURGUT Murat, BAYIRLI Rıdvan (2007), Spor kulüplerinin halka açılmasının Türkiye’de uygulanan modeller açısından incelenmesi, Sayı 1, s. 59-70.
- BERGER Peter (1972), König Fussbal, 9. Auflage, Kolibri –Verlag, Wuppertal, Deutschland.
- ÇALIŞKAN Muhammed Mustafa Tuncer, DENİZ Devran (2016), BİST’te İşlem Gören Spor Kulüplerinin Futbol Maçlarının Hisse Senedi Getirisi Üzerine Etkisi, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 233-241.
- ÇİMEN Mehmet (2010), Futbol, Özemek Matbaası, Sivas
- GALEANO Eduardo (2015), Çeviri: ÖNALP Ertuğrul, KUTLU Mehmet Necati, Can Yayınları, İstanbul.
- GRUDA Konrad (1980), Tolle Tore- grosse Stars, W. Fischer -Werlag- Göttingen, Deutschland.
- GÜLER İbrahim (2007), Gelir, kurumlar vergisi ve diğer kanunlardaki bağış ve yardımlar (I), Muhasebe Net, s. 1-4.
- GÜLER İbrahim (2007), Gelir, kurumlar vergisi ve diğer kanunlardaki bağış ve yardımlar (II), İnceleme Komisyonu Raporu.
- GÜMÜŞDERE İsmet (1967), Ağların ardında 20 yıl, Özışık Matbaası, İstanbul.
- GÜVEN Serkan (2010), Türkiye’de futbol kulüplerindeki mevcut muhasebe sisteminin incelenmesi: örnek bir uygulama, Yüksek Lisans Tezi.
- HORNBY Nick (2014), Çeviri: ERTEN Bağış, Sell Yayıncılık, İstanbul.
- KARADENİZ Erdiñç, KOŞAN Levent, KAHİLOĞULLARI Selda (2014), Borsa İstanbul’da işlem gören spor şirketlerinin finansal performansının oran yöntemiyle analizi, Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Cilt 23, Sayı 2, Sayfa 129-144 .
- KARATAŞ DURMUŞ Neslihan (2016), Spor Kulüplerinin vergilendirilmesi, TAAD, Sayı:27, s. 245-278
- KAYA Abdülkadir, GÜLHAN Ünal (2013), Spor Kulüpleri Performanslarının Hisse Senedi Fiyatlarına Etkisi: BİST’te bir Uygulama, Celal Bayar Üniversitesi İİBFYönetim ve Ekonomi, Cilt 20, Sayı 2, s. 1-20.

KUPER Simon (1996), Çeviren: GÜRTUNCA Sinan, Sabah Kitapları, İstanbul.

MAIER Sepp (1978), Artist der Nation, Wila Verlag, Deutschland.

SABAN Metin, DEMİRCİ Ferhat (2016), Finansal fair play ve Türkiye'deki dört büyük futbol kulübünün uyum düzeyinin incelenmesi, Mali Çözüm, 25-49.

SOYGÜDEN Aydoğan (2016), Profesyonel futbol kulüplerinin gelir kaynaklarının incelenmesi, Ömer Halisdemir Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 9 (4): 21-35.

SPOR ANSİKLOPEDİSİ (1991), Shf. 99-101, Milliyet Yayınları, İstanbul.

SULTANOĞLU Banu (2014), UFRS'nin Borsa İstanbul'daki şirketlerin finansal tabloları üzerindeki etkisi, Doktora Tezi.

TOTAL Erhan (2013), Spor kulüplerinin isim hakkı ve haciz yasağı, Uyuşmazlık Mahkemesi Raporu, s. 271-299.

ULUDAĞ KIRKULAK Berna, SİGALI Seçil (2016), Futbol Maç Sonuçlarının 4 Büyüklerin Hisse Senedi Getirilerine Etkisi, Ege Akademik Bakış, Cilt 16 · Sayı 4: s. 575-585.

ULUYOL Osman (2014), Süper lig futbol kulüplerinin finansal performans analizi, Journal of Yasar University, 9 (34:) 5716-5731.

WEISWEILER Hennes (1994), Meine Geheimen Fussball-Tricks, Schneider – Buch, Deutschland.

Deloitte (2017), Futbol Para Ligi Spor Hizmetleri Grubu, Dünya Ligi, s.1-40.

3065 sayılı Katma Değer Vergisi kanunu

Kurumlar Vergisi Kanunu s. 44.

1 Sıra No'lu Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği, 26.12.1992 tarih ve 21447 sayılı Resmi Gazete.

T.F.F. Sportif Ekipman Talimatı 08.08.2016) s. 40.

Türk Ticaret Kanunu (TTK), Madde 594.

Türkiye Futbol Federasyonu Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun, 17.06.1992 tarihli ve 21273 sayılı Resmi Gazete, md. 2., s. 26.

Vergi Usul Kanunu (VUK), Madde. 185.

Vergi Usul Kanunu (VUK), Madde. 188.

<http://www.ajansspor.com/futbol/galeri/11-08-17/169373/2017-18-sezon-gelirleri-belirlendi/#5>

<http://www.bbc.com/turkce/vert-cap-41094434>

<https://blog.anasponsor.com/2017-2018-super-lig-5-buyuklerin-forma-gelirleri-infografigi/>

<https://www.canliborsabist.com>

<https://www.dernekler.gov.tr>

<https://www.dernekler.gov.tr/tr/Anasayfalinkler/dernek-kurulusu-sonra-islem.aspx>

<https://www.dernekler.gov.tr/tr/Mevzuat/meri-yonetmelikler/Genclik-Spor-Kul%C3%BCpleri-Yonetmeligi.aspx>

<http://www.ekovitrin.com/dergi2017/kasim/3-futbol.pdf>

http://www.futbolekonomi.com/index.php/haberler-makaleler/hukuk/172-murat-baaran/249-tuem-yoenleriyle-spor-futbol-sektorunde-sponsorluk-ve-vergi-uygulamalar.html#_ftn1

<http://www.futbolterimleri.gen.tr/bonservis.html>

http://www.gib.gov.tr/fileadmin/user_upload/Tebliğler/KDV/kdv_genteb.htm

<http://www.haberturk.com/ekonomi/is-yasam/haber/1626198-super-lig-kulupleri-bonservis-harcamasinda-ilk-kez-100-milyon-euro-barajini-asti?>

<http://mevzuat.basbakanlik.gov.tr/Metin.Aspx?MevzuatKod=9.5.11219&sourceXmlSearch=&MevzuatIliski=0>

<http://www.nkfu.com/uluslararasi-futbol-federasyonu-fifa-hakkinda-bilgi/>

<http://www.pazarlamasyon.com/pazarlama/markalarin-futbol-dunyasindaki-sponsorluk-yarisi/>

<http://www.rasimsezer.net/index.php/yayinlarimiz/makaleler/81-vergi-hukuku-acisindan-bagis-ve-yardimlar>

<http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2005/10/20051020-23.htm>

<http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2009/03/20090314-22.htm>

<http://sponsorluk.gov.tr/Home/Content/46#1>

<https://www.tff.org.tr>

<http://www.vergidegundem.com/tr/customPaper?publicationFile=&id=775363&headerId=774917&articleId1=774944&articleId2=774996&articleId3=775105&articleId4=775139&articleId5=775363&articleId6=&articleId7=&articleId8=&articleId9=&articleId10=&articleId11=&articleId12=&articleId13=&articleId14=&articleId15=&articleId16=&articleId17=&articleId18=&articleId19=&articleId20=&articleId21=&articleId22=&articleId23=&articleId24=&articleId25=>

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı : Tolga ÇİMEN
Uyruđu : T.C.
Doğum Tarihi ve Yeri : 27.11.1992 Sivas
E-posta : tcimenn@gmail.com

EĞİTİM

Derece	Kurum		Mezuniyet Yılı
Lisans	Cumhuriyet Üniversitesi	İ.İ.B.F.- İşletme	2016

YABANCI DİL BİLGİSİ

Yabancı Dilin Adı YÖKDİL (66,25)